

Parlem-ne

Fundació BetàniaPatmos

Època 3a

Desembre 2021

Núm. 104

SUMARI / PÀG. 02. El valor de la sostenibilitat: de com preservar el futur de la nostra Fundació **04.** Proposicions 2021/2022 **06.** Diacrítics per a tots els gustos **08.** Enregistrant la natura **12.** El llibre del futur **16.** La imagen como producto y proceso cultural **18.** Elvira Carles, passió pel planeta viu **22.** El dret i tu **24.** Una rondalla, el món **36.** La col·lecció: recull de diferents treballs i projectes elaborats a l'Escola el curs 2020-2021 **48.** El significat del conte a Infantil **51.** De puertas adentro **52.** Celebrating our 10th MUN Anniversary! **54.** La importància de l'oratòria a l'Escola **56.** Salut, hallo? Segona llengua estrangera a 6è d'Educació Primària **60.** Com acompanyem els moments de tristesa dels nostres fills? **62.** La solidaritat ens defineix **64.** El perquè del nom i de la cosa: Departament d'Educació Física, Esport i Vida Saludable **66.** FAQ on FCE, CAE and CPE tests **68.** Easter egg hunt with our little ones in Infants **70.** Regalar i plantar arbres: el DENIP a BetàniaPatmos **74.** Un dia d'hivern pedalant per Collsuspina **75.** Vull llegir, però no puc **76.** Webinars: BP Alumni para la salud física, mental y económica **78.** Dels espais per a la pedagogia a la pedagogia dels espais

EL VALOR DE LA SOSTENIBILITAT: DE COM PRESERVAR EL FUTUR DE LA NOSTRA FUNDACIÓ

JOAN JESÚS DOMINGO I RAMON GIRBAU
Patrons de la Fundació BetàniaPatmos

JACINT BASSÓ
Director general

*In memoriam Luis Basté López de Sagredo (1939-2021),
primer president de la Fundació BetàniaPatmos de 1984 a 2003
i patró de la institució fins el 2021*

3 Quan pugem les rampes de l'Escola entre pins, xiprers i riures infantils, ens trobem, com un guaita mut, la Pedra Alba: pau, llibertat, lucidesa, cordialitat, coratge i equilibri; sis paraules que defineixen aquesta institució, com sis eren les idees simples, però claus, que fa un any en aquesta mateixa publicació compartíem amb tota la comunitat de BetàniaPatmos per explicar què significa ser una fundació. Són sis idees que es resumeixen en una sola: «Per ser de tots, no ser de ningú».

Si la Pedra Alba ens transmet missatges que venen des de l'origen de l'Escola, ella mateixa ens evoca la solidesa del mineral, la força d'estar ben plantada sobre el Clos Montserrat amb la seva capacitat per suportar inclemències de tot tipus.

Des de l'anterior *Parlem-ne*, la humanitat sencera s'ha vist sacsejada per una pandèmia global, una pandèmia que ha posat potes enlaire la nostra economia, la forma com entenem la interacció entre les persones; una pandèmia que ens ha mostrat com és de vulnerable la nostra salut, com és de necessària la solidaritat i com són, també de rellevants, els valors de la investigació, la medicina i les seves teràpies. En aquests temps, la Pedra Alba, com la nostra Escola, ha esta fidel al seu propòsit i ha demostrat que és útil com a eina al servei d'un objectiu tan essencial com l'educació.

Però, realment, ha estat tan sòlida la nostra Escola com la Pedra Alba durant tots aquests mesos? Nosaltres estariem d'acord que així ha estat. Amb tot, encara ens fem una altra pregunta: a aquesta solidesa, hi ha contribuït el fet de ser de tots per a no ser de ningú, ser una fundació? Ens atrevim a contestar, també, que rotundament sí.

Dèiem fa un any que entre les coses que fan tan especials les fundacions és inevitable comptar-hi la cerca de l'interès general, sense ànim de benefici material, assegurant que una administració prudent permet seguir sufragant els costos que fan possible el seu propòsit i sense l'interès de repartir uns beneficis que, sent de tots, només s'apliquen per a construir futur.

Així com en el seu inici la generositat desinteressada d'uns quants donants va fer possible que el projecte educatiu no estigués condicionat pels riscos d'un món pròxim als negocis, actualment la contribució de les

famílies assegura el funcionament present i permet seguir reforçant l'Escola, preparant-la per a tot allò nou que gairebé ja és aquí i potenciant la seva utilitat per a tothom. Perquè si l'aportació patrimonial inicial va permetre crear la bastida d'aquest edifici simbòlic que és una escola –i sabent que les administracions públiques donaran suport sempre de forma insuficient a la complexitat d'aquesta missió–, tots els que formem part d'aquesta comunitat hem de contribuir que segueixi creixent per suportar els envits actuals i de futur.

Durant aquesta època convulsa, la independència econòmica, la solidesa patrimonial i el compromís de les famílies han permès que el projecte seguís sa i fort en el seu creixement. D'altra banda, també hem vist com la mateixa convulsió ha estat devastadora per negocis i institucions que no tenien aquesta constitució pètria.

La nostra contribució econòmica constant és una forma modesta de prendre el relleu dels fundadors i d'assegurar la sostenibilitat del projecte. 'Sostenibilitat', paraula amb la qual ens topem permanentment però que aquí pren tot el seu sentit. En ecologia, la sostenibilitat descriu com un sistema biològic es manté productiu en el transcurs del temps, com l'espècie es manté en equilibri amb els recursos que troba al seu entorn.

De la mateixa manera, el sistema que conforma aquesta comunitat d'estudiants, professors, famílies i col·laboradors aspira a seguir sent productiu, cosa que en el nostre cas segueix significant enriquir amb valors, coneixements i capacitat de judici tots els seus integrants, però sobretot els joves que es preparen per viure el futur. A banda de les aportacions de l'administració pública, s'han de trobar altres recursos en el nostre entorn. I el nostre entorn som les famílies que avui heretem la generositat d'altres que en el passat van somniar un projecte i el van fer germinar. Les famílies actuals tenim el repte i el compromís d'assegurar aquesta sostenibilitat.

Aquest és el veritable sentit de les nostres aportacions econòmiques o d'altres tipus, una funció que podríem qualificar de gairebé biològica per protegir el futur de la nostra comunitat i el seu propòsit fundacional en pro d'un bé públic i comú.

Proposicions

2021/2022

El cicle anual d'anar a escola és molt semblant al cicle natural del camp. Les paraules *cultiu* i *cultura* deriven etimològicament de la mateixa font. La relació entre cultivar el camp i conrear el pensament té una arrel profunda que es perd en l'origen incert de les civilitzacions. En el món medieval tot plegat es concentrava en els monestirs, entre molts altres, el de Pedralbes, on, per cert, durant més de cinquanta anys hi hagué el nostre parvulari, justament construït a l'antic hort gran de les monges. Ara hi som molt a prop, gairebé a tocar. Els ritmes anuals del conreu i de l'educació continuen vigents.

Així és com començaven aproximadament les «Proposicions» d'ara fa tres, dos i un any a les pàgines 4 i 5 dels *Parlem-ne* 101, 102 i 103. És possible que l'any que ve, al *Parlem-ne* 105, les «Proposicions» comencin de la mateixa manera. Als oliverars i a les vinyes cada any també hi passa gairebé el mateix, a pesar que les collites mai no siguin iguals.

Cada curs acadèmic la direcció de l'Escola Betània-Patmos elabora la Programació General Anual, la PGA, a partir de fonts diverses, després d'escoltar múltiples veus, revisar el curs anterior i observar molt atentament i críticament les transformacions imparables que l'educació està vivint. La PGA comença a elaborar-se el mes de maig, es pensa i es redacta durant els mesos de juny, juliol, agost i setembre, i es presenta a la comunitat –patronat, equip directiu en ple, claustre, Consell Escolar, Junta d'Associació de Famílies, representants de les classes i Departament d'Educació a través de la inspecció educativa– abans de Nadal. Paral·lelament s'activa la seva realització només començar el curs l'1 de setembre de cada any.

La versió curta del document són cinc fulls, deu pàgines amb els objectius de la direcció general repartits per àmbits –institucional, pedagògic, serveis, gestió, comunicació, instal·lacions, i àmbit financer i d'inversions;

els objectius de les quatre etapes –Infantil, Primària, Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat; i els sis departaments –Arts i Humanitats; Ciències; Llengües Estrangeres; Educació Física, Esports i Vida Saludable; Orientació i Intervenció Psicopedagògica i Departament TIACC.

El text, però, té una versió completa i expandida on, a banda dels objectius –aquest curs 101!– organitzats segons els àmbits, etapes i departaments descrits abans, hi apareixen les accions concretes per desenvolupar cada un d'aquests propòsits amb els seus indicadors de consecució, els equips o les persones responsables de fer el seguiment i la temporització de tot plegat.

El document complet, que incorpora a manera de pròleg el posicionament i a manera d'epíleg un calendari final amb les activitats programades, conté més de quatre-centes accions que ens permetran aconseguir els objectius fixats. És impossible reproduir aquí el seu contingut. Amb tot, pensem que la seva presentació en els fòrums ja citats manifesta la voluntat explícita de mantenir ben informada tota la comunitat.

El *Parlem-ne* 104 és una nova oportunitat. D'aquí aquesta secció destinada a presentar molt resumidament els eixos bàsics de la PGA 2021-2022 d'acord amb un exercici celebrat el passat mes d'octubre on va demanar-se a cada membre de l'equip directiu i als caps didàctics que triessin del seu programa per a aquest curs una «proposició». El resultat és aquest conjunt de 18 idees-proposta per a l'actual curs escolar que presentem a continuació.

Des de la direcció general, pedagògica i de serveis:

01. Explicar i defensar la forma jurídica de les fundacions com un model d'organització i gestió de la societat civil davant totes aquelles oportunitats que puguin aparèixer.

02. Commemorar tres aniversaris: els 100 de la Torratxa Patxot, els 80 de l'Escola Betània i els 10 de la mort d'Emili Teixidor.

03. Reprendre les col·laboracions externes que durant el període de la pandèmia s'han vist aturades amb l'Hospital de Sant Joan de Déu, la Fundació Estímia i el Museu del Monestir de Pedralbes; intensificar la col·laboració amb Càritas; encetar dues col·laboracions pròximes, una amb el Centre Excursionista de Catalunya i l'altra amb l'Hospital Clínic de Barcelona i l'Associació d'Escoles Vincula. Així mateix, retornar a la Junta de l'AEC, entitat que enguany celebra el seu vint-i-cinquè aniversari.

04. Recuperar, si és possible, aquells serveis i aquelles activitats de caràcter pedagògic que a causa de la pandèmia van quedar anul·lats, com ara els assistents lingüístics, les sortides amb nits incloses, els viatges a l'estranger o el cas MUN.

05. Continuar el canvi de model d'alimentació d'acord amb els criteris de proximitat, temporalitat, sostenibilitat, vida saludable i tipologia de menús amb la participació de la comunitat a través de la Comissió Menjador 2021.

06. Desenvolupar les accions necessàries perquè l'Escola mantingui el màxim de presència i notorietat, especialment ara, en un moment de crisi demogràfica a causa de la baixa natalitat.

07. Remodelar les quatre aules de 2n d'Educació Primària d'acord amb el model implantat a 1r d'Educació Primària.

Des de les etapes educatives:

08. Implementar la Llar d'Infants 1 any dins l'etapa d'Educació Infantil.

09. Redactar els plans d'acció tutorial del cicle inicial i el cicle mitjà, i millorar els de cicle superior, tots d'Educació Primària.

10. Revisar, consolidar i estendre a 3r ESO el pla d'apadrinament d'un espai del Parc de Collserola en el marc del servei comunitari. Així mateix, pilotar un pla de

cura i neteja de l'espai del Clos Montserrat a càrrec dels alumnes de 1r i 2n ESO.

11. Analitzar els actuals itineraris de Batxillerat amb la complicitat dels departaments didàctics i la direcció pedagògica per valorar possibles canvis i nous itineraris.

Des dels departaments didàctics:

12. Revisar, millorar i implementar accions vinculades a la lectura, la comprensió lectora i l'expressió escrita a les diverses etapes i a les diferents disciplines de coneixement.

13. Analitzar i desenvolupar el tractament dels Objectius de Desenvolupament Sostenible en el currículum de les matèries de ciències.

14. Dissenyar i començar a desplegar el nou projecte del Departament d'Educació Física, Esport i Vida Saludable, que afegeix «Vida Saludable» al seu nom.

15. Ampliar l'exposició a la llengua anglesa des dels 2 anys fins a 2n d'Educació Primària.

16. Iniciar el disseny del pla de col·laboració entre l'Escola i les famílies en matèria d'activitats formatives.

17. Planificar la revisió i l'actualització de les competències digitals transversals a l'Escola.

Des de la perspectiva econòmica i financer:

18. Estar atents a l'impacte que la crisi demogràfica de baixa natalitat pugui provocar els propers anys en el sector educatiu.

També ho dèiem l'any passat i l'anterior i l'altre. Aquest és un exercici de síntesi, parcial però essencial, que volem compartir amb tots els lectors i lectores del *Parlem-ne* 104. Que les proposicions es facin realitat i que l'esperançat curs 2021-2022 sigui fèrtil i profitós per a tothom.

VIVIAN FIGUERAS
 Professora del Departament d'Arts i Humanitats

MIA COSTA
 Il·lustradora, alumna de 1r ESO

DIACRÍTICS PER A TOTS ELS GUSTOS

El passat mes de juny es va acabar la moratòria que s'havia concedit per aplicar la normativa lingüística que va entrar en vigor el 23 de novembre de 2016, quan l'Institut d'Estudis Catalans va publicar la nova *Gramàtica de la llengua catalana* i l'*Ortografia catalana*.

Aquesta darrera proposa alguns canvis respecte la normativa ortogràfica que coneixíem i els accents diacrítics en són un d'ells. Abans n'hi havia més d'un centenar; ara només queden vigents quinze monosíl·labs. Aquesta decisió ha estat molt controvertida i ha aixecat polseguera. Hi ha opinions de tot tipus. D'una banda, els conservadors, que creuen que les normes ortogràfiques ja estaven bé com estaven i, de l'altra, aquells que defensen que la llengua ha d'evolucionar amb la societat i que reduint aquests accents s'aconsegueix una llengua més assequible i, així, es facilita i promou el seu ús.

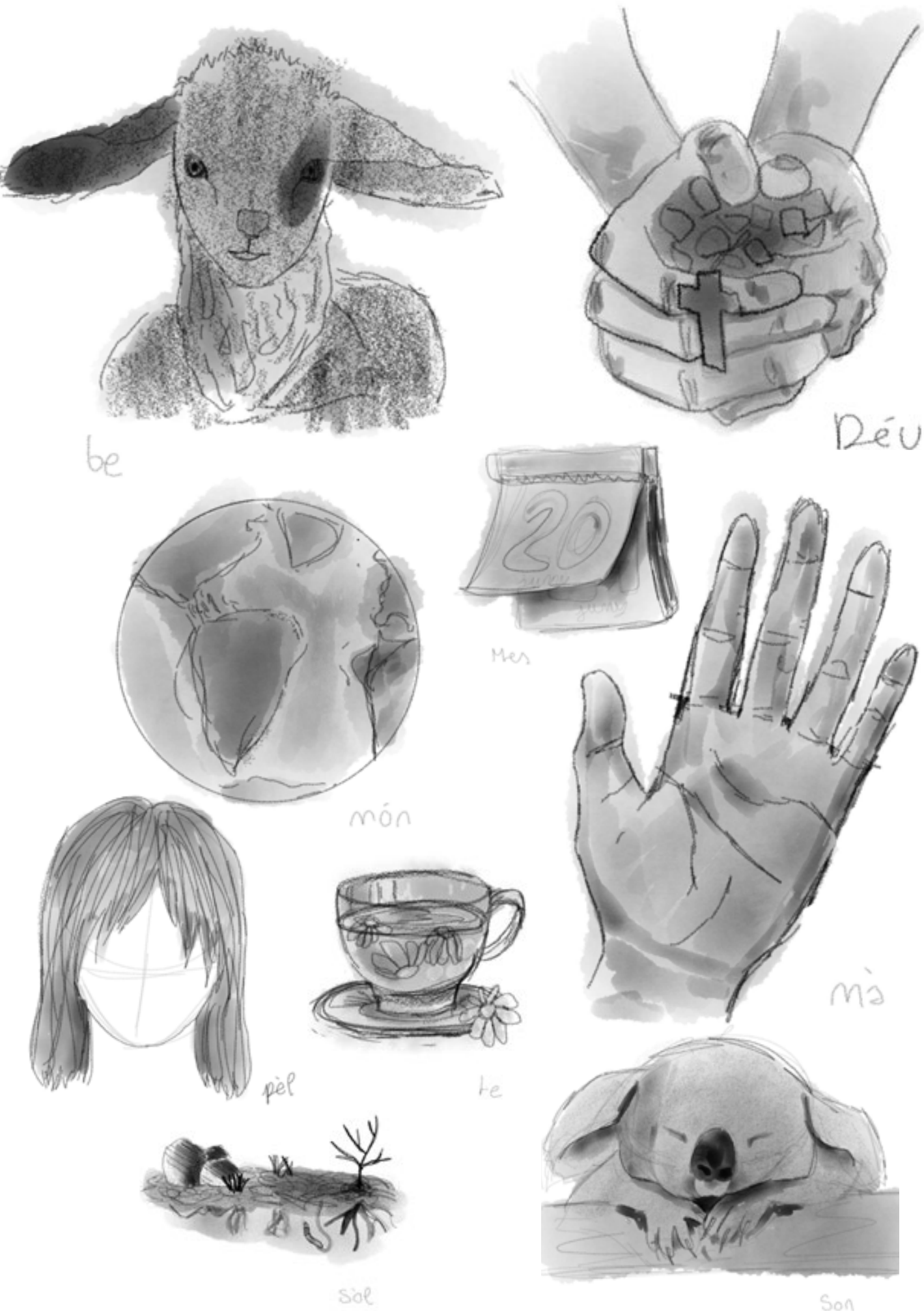
De fet, molts dels diacrítics –tal i com defensen aquells que han volgut la seva reducció– no eren necessaris, ja que el context no deixa lloc al dubte. Per exemple, a «La dona de la gavardina dona fullets als vianants», 'dona' del verb 'donar' actualment ja no porta accent diacrític, però això no suposa cap dificultat ni confusió entre els dos termes homògrafs emprats en l'oració de l'exemple.

A més, sempre hi ha hagut paraules polisèmiques que no han tingut mai diacrític i mai no han suscitat confusió. A «No seieu! Banc acabat de pintar» el mot

'banc' pot fer referència a dues (o més) realitats, però per context (allà on trobaríem el rètol «No seieu») es fa evident que 'banc' és un seient més o menys llarg... i no totes les altres accepcions possibles. En canvi, a «Han pintat el banc de la plaça» sense més referents, la paraula 'banc' podria fer referència a dues realitats (seient o entitat bancària) i això mai no ha estat un problema per a la comunicació, si més no, mai no hem posat accent diacrític per diferenciar-los.

En canvi, als dobladors, periodistes, locutors... els suposa un problema la supressió d'alguns diacrítics, ja que aquests els aportaven informació que els facilitava la feina en expressions descontextualitzades. Per aquest motiu l'IEC ha incorporat un recurs (diacrític discrecional o comodí) per a descàrrega d'aquestes professions i permet un ús discrecional en cas de necessitat en enunciat aïllats.

Així que qui no es conforma és perquè no vol, perquè sembla que aquest cop ha plogut a gust de tothom: per als que volen menys maldecaps, només quinze diacrítics; per als conservadors, no els hem eliminat tots; per als que els volen continuar posant, diacrític comodí...

ENREGISTRANT LA NATURA

Enregistrant la natura és una proposta que acaba de néixer tot alimentant-se del projecte *Mallerengues* i de les ganes de promoure encara més entre el nostre alumnat el lligam amb la natura –perquè nosaltres som natura i, si no la cuidem, no ens cuidem.

L'interès de Betània Patmos per la natura ve de lluny, amb una llarga trajectòria que es constata a través de múltiples treballs, projectes i publicacions. Potser el més rellevant va començar el 2009 quan Santi Ruiz, antic professor de l'Escola, va iniciar un projecte de nidificació d'ocells molt ambiciós.

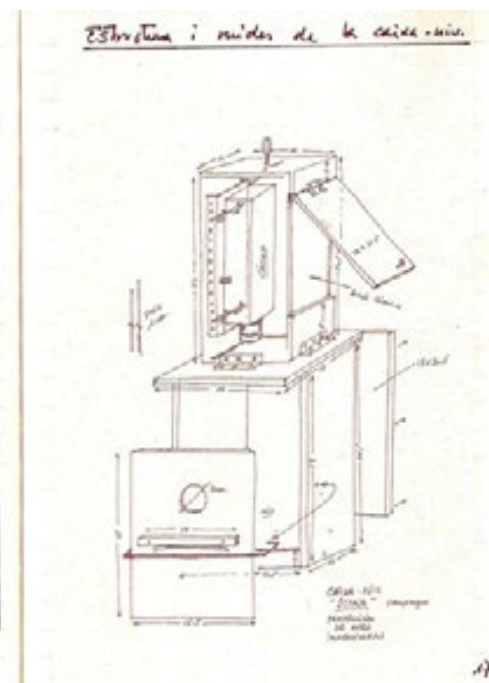
Amb alumnes de 4t ESO, va construir i situar arreu de l'Escola deu caixes-niu amb la gran fortuna que una d'elles fou ocupada per una parella de mallerengues emplomallades (*Lophophanes Cristatus*). L'any següent va instal·lar un sobretàic a la caixa-niu amb una càmera de gravació les 24 h, i va ser llavors quan una parella de mallerengues blaves (*Cyanistes Caeruleus*) va ocupar la caixa-niu. Aquell 2010, per primera vegada, vam poder gaudir de la construcció del niu, de la posta dels ous, del trencament de les closques i de la cria dels pollets de les mallerengues. Fou una experiència extraordinària que vam poder projectar a les pantalles de totes les aules de l'Escola. Així va néixer el projecte de les mallerengues a BetàniaPatmos.

Des de llavors vam continuar delectant-nos amb niuades cada curs i de diverses espècies de mallerengues (el punt més entusiasmant va arribar el curs 18-19 quan tres espècies de mallerengues diferents van niar al mateix temps, una parella de mallerengues blaves, una d'emplomallada i una altra de petita). Les activitats entorn del projecte van anar creixent així com la seva comunicació a través de publicacions, seminaris i participacions en convencions amb els alumnes. Els treballs a l'Escola també van arribar a un punt de maduració important amb la confecció d'uns diaris de camp compartits per totes les classes de l'ESO on es feia el seguiment de la nidificació, amb exposicions i múltiples activitats a Primària i Infantil.

I, després d'un temps, el projecte pren una altra dimensió! El curs passat, l'enginyeria ARCben va guanyar el Premi 3 Diamants a la sostenibilitat per la construcció de l'edifici d'Infantil, i va voler compartir amb nosaltres el guardó, raó per la qual el projecte continua fent-se més gran. Amb encara més ganes i molta il·lusió s'han comprat tres càmeres molt versàtils: de trampeig, de microscopi i Gopro, perquè entenem la imatge com un recurs educatiu que cada dia és més utilitzat i produeix efectes d'interès i atenció en els alumnes.

Poder enregistrar el creixement de vegetals, l'evolució d'animals de tota classe –des de formigues a porcs senglars–, un esquirol creuant un dels ponts del projecte *Esquirols*, les mallerengues menjant a les menjadores... són moltes les situacions d'interès que trobem a l'entorn del nostre centre i dins els laboratoris: el creixement de cristalls minerals, la germinació d'una planta, el desenvolupament d'una colònia bacteriana... És per tot això que és una alegria poder gaudir d'aquestes càmeres per continuar tirant endavant amb el projecte *Enregistrant la natura*.

Totes aquestes activitats, i més que en poden sorgir, ens ajudaran a millorar el coneixement del medi i, per tant, a respectar-lo. Augmentar la consciència ambiental dels nostres alumnes i promoure la sostenibilitat ens ajuda a entendre que som part de la natura i que, cuidant-la, ens cuidem a nosaltres mateixos.

11

01. Durant tot el mes d'abril van entrar al niu diverses espècies. Hi ha competència!

02. La mallerenga blava va començar a refer el niu a començaments de maig. Una mica tard.

03. Feia fred i va ploure força. Tot es va endarrerir una mica.

04. A mitjans de maig la mare comença a covar els ous.

05. En un interval de temps reduït neixen tots els pollets. Si no fos així, els petits podrien tenir problemes.

06. Tretze dies després de començar a covar-los, ja han sortit de l'ou tots els pollets.

07. Moltes boques per alimentar, molts viatges dels pares per portar petits insectes i treure les femtes del niu.

08. Uns 15-18 dies després tenim les mallerengues a punt per abandonar el niu. Molta sort per aquest món!

EL LLIBRE DEL FUTUR

L'Albert Domingo em rep al local d'assaig que ell i dos companys més, un del Brasil i l'altre d'Anglaterra, utilitzen al Poblenou per tocar música brasilera amb influència anglosaxona. Es fan dir Breakfast i «van de bolos» pels hotels. Ara té 32 anys. Feia un munt de temps que no el veia i jo, que soc mal fisionomista, no en recordava la cara. Quan el retrobo al carrer, identifico clarament els trets del seu rostre i també els del seu caràcter: ben plantat, d'ulls clars, ros i rialler; tranquil, amb un punt de tímidesa –tot i que, segons em diu, menor que quan anava a l'Escola– i il·lusionat.

L'ocell espavilat

Al meu jardí, hi havia un ocell
que no sabia volar.
Un matí el seu pare li va ensenyar.
L'ocellet arnat va aprendre a volar.
i molt content, se'n va anar
a buscar menjar.

Albert Domingo 1r

L'Albert i el seu germà Carles van estudiar a Betània-Patmos quan el guionet encara separava les dues paraules. Ell va fer el batxillerat biosanitari i ara treballa com a tècnic audiovisual. Però no és per tot això que li he demanat de trobar-nos.

L'Albert és l'autor del primer poema que va aparèixer al *Llibre de Sant Jordi* editat per l'Escola l'any 1996, coordinat per l'aleshores Departament de Llengües, l'actual Departament d'Arts i Humanitats. Enguany tal llibre ha fet 25 anys. Rere aquella iniciativa hi havia, sobretot, la professora Maria José González, cap del departament de l'època, acompanyada, de ben segur, de Maria Àngels Zamarreño, sotsdirectora i mà dreta de Ricard Pol, de l'enyorat Joan Brescó i de totes les mestres i professorat de llengua. Segons consta al pròleg, ja feia uns anys que convocaven un concurs de poesia per Sant Jordi i, donat l'exitós increment de participants al certamen, s'havien animat a editar el que qualificaven de «llibret». Aquell, però, no era el primer *Llibre de Sant Jordi* de BP.

El 23 d'abril del 1975 havia aparegut un «Recull de textos lliures dels nostres infants, recopilats amb motiu de la Diada del Llibre i Festa de Sant Jordi» amb el títol *Vol d'ocells*. Els autors dels poemes i de les il·lustracions eren les criatures dels primers cursos de l'EGB i la seva publicació va ser irregular –els següents volums són del 1979, 1980, 1981, 1982, 1984 i 1989. De fet, el 1989 van aparèixer dos llibres: *Un vol d'ocells*, fet per l'alumnat de l'anomenat primer nivell d'EGB, i un altre titulat *De puntetes*, pels nens i nenes del segon nivell. Després de sis anys de silenci editorial, el 1996 la Fundació Privada Betània-Patmos publicà, novament, el recull de poemes del seu alumnat, amb textos que anaven de primer de Primària a l'aleshores encara tercer de BUP. I el poema que obria la nova etapa del Llibre era «L'ocell espavilat» de l'Albert Domingo.

L'Albert va ser un autor prolífer: un parell d'anys més tard, el 1998, un altre poema seu va ser publicat al *Llibre de Sant Jordi*; ell feia tercer i el text es titulava «La escuela» (des del primer número de la seva nova etapa, al Llibre hi apareixen textos en català, castellà, anglès, francès, alemany i, fins i tot, en alguna ocasió rara, llatí); la primavera següent va escriure un poema sobre el tennista Carlos Moyà que també va ser publicat. Quan em trobo amb ell, llegeix aquests versos amb un somriure als llavis; fins i tot és capaç de recordar-ne la gènesi d'algun, i imagina que els pares conserven els volums a casa, a Pedralbes, juntament amb els *Parlem-ne*.

Quan l'Albert va fer tercer d'ESO, dos poemes seus van aparèixer al *Llibre del 2004* –una edició que ja superava el centenar de pàgines, amb color a la portada i a la contraportada des de l'any anterior i amb més motius gràfics (en aquella ocasió, imatges dalinianes per celebrar el centenari del naixement del pintor empordanès). Un, en anglès, era dedicat al guitarrista Jimi Hendrix; l'altre, en català, a la música. Crec que aquells textos proclamaven un aspecte encara avui important a la vida de l'Albert, i penso que rere els milers de versos dels centenars d'antics i antigues alumnes d'aquests darrers 25 anys s'hi amaguen promeses que potser s'han materialitzat. L'últim poema de l'Albert editat al *Llibre de Sant Jordi* del 2006 és un autoretrat i se m'acut que és això precisament: 25 anys ininterromputs de retrats, conscients o inconscients, de 25 generacions d'alumnes i de la pròpia Escola.

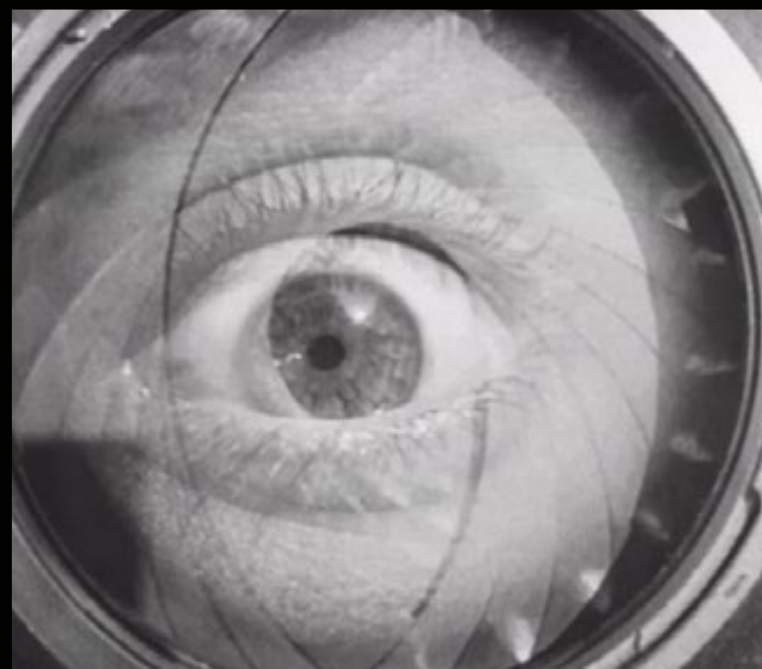
El darrer *Llibre de Sant Jordi*, el d'aquest any 2021, ha fet un nou salt endavant. Són 95 pàgines de poemes, il·lustracions i noves promeses de futur. I ara soc jo qui somriu quan llegeixo el títol de l'últim text escrit per l'Alba Miró, alumna (avui ja antiga) de segon de Batxillerat: «Viaje vital».

Felicitats a tots els Alberts, a totes les Maria José i a la Fundació. I visca la poesia (també l'encapsulada al nostre *Llibre de Sant Jordi*)!

LA IMAGEN COMO PRODUCTO Y PROCESO CULTURAL

El término 'audiovisual' nace en la década de los años 20, en Estados Unidos, para referirse a aquellas películas con sonido e imagen que empezaban a proyectarse en los cines americanos. Desde entonces su campo de aplicación se ha extendido en toda su diversidad (música, radio, fotografía, publicidad, series, videojuegos, cine, arte, *performance*, documental, web, internet...) y más aún su interpretación, que es el resultado de conveniencias arbitrarias y perceptivas a las que se atribuyen sentido y significado a partir de patrones culturales elaborados.

Ya hace unos años que impartimos la asignatura de Cultura Audiovisual y Producción Audiovisual en nuestro Bachillerato, si bien los medios audiovisuales hace ya mucho tiempo que están presentes en todas las etapas y ámbitos de nuestro centro.

El objetivo principal de esta materia, más allá de superar la prueba de selectividad, es comprender el papel que tienen las representaciones visuales y audiovisuales en la cultura contemporánea y en la formación de conocimiento del mundo, principalmente, a causa de la masiva presencia de todo tipo de imágenes en nuestra vida cotidiana. Y es que el alumnado tiene que estar preparado no solo para interpretar sino también para construir lenguaje audiovisual, dado que este constituye nuestro universo simbólico, nuestra subjetividad y nuestra realidad interna y comunicativa.

Una conversa de Santi Ruiz amb **Elvira Carles,** **passió pel planeta viu**

Directora de la Fundació Empresa i Clima, la seva activitat professional s'ha centrat en la direcció de departaments d'aigua en tot el seu cicle integral; en la gestió, tractament i recuperació de residus industrials i urbans en diverses empreses, així com en la posada en marxa de la Fundació Empresa i Clima, entitat *observer* de Nacions Unides.

Escoltar l'Elvira, parlar amb ella una tarda i deixar-la fluir és endur-te un munt d'exemples, d'intervencions, de problemes amb solució, de modernitat. Un viatge per l'esforç de bastir uns fonaments en la construcció d'un món millor, el planeta que hem de cuidar.

Quina és la trajectòria que porta a una noia de les terres de l'Ebre, de Tortosa, llicenciada en farmàcia, a convertir-se en una mena d'Erin Brockovich a la catalana?

Jo crec que el més important a la meua vida, la persona que més m'ha influït en positiu, sense cap dubte, ha estat el meu pare. Ell va ser pagès tota la vida, un home que estimava molt la terra i que era tremendament observador. Quan jo era petita m'explicava que hi havia arbres intel·ligents i egoistes com l'olivera, que només pensa en ella; quan fa fred o hi ha sequera expulsa els fills (les olives), i per això hi ha oliveres que tenen dos-mil anys. En canvi, el taronger mai no pensa en ell, només en els fills, les taronges. Se li trenquen les branques del pes que aguanta, donant la sàvia i els sucres als seus fruits. Aquestes eren algunes de les ensenyances que ell m'anava inculcant. Un home molt observador, que aprenia de la natura, que em va ensenyar a estimar-la i a respectar-la, a adorar el nostre planeta en general. La importància de l'aigua, els cicles de floració, dels fruits, de la lluna, a llegir les estrelles per orientar-te, observar i respectar la terra i, en conseqüència, també la seva gent.

Tot el seu mestratge em va portar a estudiar farmàcia amb la idea de poder ajudar la gent i poder desenvolupar la meua professió en un poble... Aquest era el meu objectiu: viure en un poble petit i ajudar els veïns. Però quan vaig venir a Barcelona em vaig adonar que els que realment havia d'ajudar eren la gent de ciutat.

La meua formació és molt variada: la llicenciatura, diferents màsters i cursos a escoles de negoci. Si mires el meu currículum, fa la sensació que soc una persona que ha anat picotejant de moltes coses, però era la inquietud d'aprendre, cosa que m'ha anat portant cap on soc ara, directora de la Fundació Empresa i Clima (FEC). Ajudem moltes empreses sense cap distinció de sector, mida o país a ser més sostenibles, reduir les emissions que generen i ser més eficients. Els demostrem que fer-ho bé vol dir viure millor, fins i tot financerament parlant, és a dir, el medi ambient ben gestionat t'ajuda a ser més feliç i més ric.

¿Podríem dir que has tastat en el món de l'administració i de les empreses per adonar-te que el que calia fer era construir una plataforma més amplia, la Fundació, amb tècnics de moltes disciplines que analitzessin el canvi climàtic des de diferents variables?

Sí, així és. A la Fundació fem coses molt interessants, per exemple, els projectes de cooperació, finançats pel Banc Mundial o per la Unió Europea o per qualsevol altra entitat, inclosa la privada. Són projectes en temes de mitigació i adaptació al canvi climàtic que ens ajuden a millorar la vida de moltes persones. Hi ha un abans i un després per a les comunitats on actuem i tot això és una feina molt agraïda. La FEC ha portat a terme 31 projectes amb uns resultats increïbles. Com a exemple, el primer que vam desenvolupar

a El Salvador, on vam replicar el model de la Borsa de Subproductes a Catalunya. Es tracta d'interconnectar una empresa que genera un residu durant la seva producció amb una altra que empra aquell mateix residu com a matèria primera en un altre procés de fabricació. És el concepte de l'economia circular, que redueix costos, residus i emissions. L'últim que hem proposat és a Hondures, on una plaga els ha fet perdre més d'un milió d'hectàrees de bosc. La selva al mig del país rep la humitat dels dos oceans, l'Atlàntic i el Pacífic, per la qual cosa es generen moltes pluges i torrents d'aigua. Ara, sense els arbres que retenien l'aigua, els rius i torrents estan secs. Els mateixos pagesos tallen els arbres morts per tenir pastures i cremen la fusta. La falta d'aigua circulant pels rius fa que el 60% de la població infantil d'Hondures no vagi a escola perquè tenen gastroenteritis. S'ha de reforestar urgentment amb espècies resistents a la plaga. Els arbres retindran la humitat, tindrem pluges i aigua als rius, i a mig termini els nens tornaran a l'escola. Són projectes que amb molts pocs diners canvien la vida de moltes persones.

Com que estem conversant per al Parlem-ne i és el cordó umbilical de l'Escola, si et sembla, podem parlar de la formació de futurs talents en aquesta responsabilitat. Els darrers anys s'ha passat de parlar de «canvi climàtic» a parlar d'«urgència climàtica». Pots explicar una mica els dos conceptes?

Les emissions que tu i jo avui hem generat des del moment en què ens hem llevat del llit (ens hem dutxat amb aigua calenta, hem endollat la cafetera per fer-nos un cafè, la mobilitat que hem utilitzat per desplaçar-nos...) ha generat un impacte, unes emissions. Tant de bo que tota l'energia utilitzada hagués estat renovable, llavors seríem neutres, però la majoria de l'energia que hem consumit prové de les energies fòssils. Aquestes emissions generades, que han pujat a l'atmosfera, durant els pròxims 70-80 anys hi romandran, afectaran la climatologia, el que es tradueix en onades de calor i nits tropicals entre altres efectes. Independentment de la possible solució que ara apliquéssim, no ens queda més remei que patir les conseqüències de les emissions produïdes durant els últims vuitanta anys.

El canvi climàtic ha produït uns paisatges, uns cultius, uns hàbits i unes temperatures molt diferents. Si superem els 1,5° C d'augment mitjà a nivell global, arribarem a un punt màxim d'emissions en tot el planeta. Parlarem, llavors, d'emergència climàtica, ja que tindrem un 50% menys de biodiversitat al planeta, especialment als oceans, i perdrem el primer esglaó de moltes cadenes tròfiques amb tot el que això comporta.

Si no frenem, als pròxims anys la temperatura continuarà pujant i podríem arribar al punt en què entre les espècies amenaçades estaríem nosaltres! La Terra s'adaptarà, serà diferent. Haurem estat una de les espècies que haurà

21

desaparegut, i per culpa nostra. Per això ja no es parla de canvi climàtic sinó de crisi o emergència climàtica.

També em té intranquil la formació dels joves. Quines plataformes de consulta són fiables i els hi recomanes? Els estaments d'Acció pel Clima de les Nacions Unides o la mateixa FEC, teniu espais formatius d'accés en xarxes pensant en la formació?

La FEC té una web informativa molt a mida del nostre col·lectiu, que és empresarial, però no descarto fer com el Foro Nuclear, que té un fons d'informació molt bo. Són neutrals i el que fan és informar sobre totes les energies, les fòssils, les no fòssils, les emissions, la generació, el consum... Quan tu tens aquest ventall d'informació molt bona, pots tenir criteri per decidir. També les webs de Nacions Unides són un pou de ciència i més la de Canvi Climàtic. Pensant una mica en l'Escola, vosaltres feu moltes coses bones. La meua filla Anna ha fet aquí tota l'escolarització i l'experiència d'escoltar un expert extern l'omplia d'idees i iniciatives. Els testimonis directes són molt bons i valuosos. Una altra cosa important que jo potenciaria més són els debats a favor o en contra d'un tema en concret. La vida et posa contínuament en aquestes cruïlles i te n'has de sortir. Has de ser capaç, estiguis o no a favor, d'argumentar i defensar qualsevol tema.

La no dependència petrolífera comporta una reducció d'emissions contaminants molt positiva, però, et pregunto, està preparada la societat en general per prescindir en breu de tots els derivats del petroli dels que en fem ús en àmbits quotidians?

Correcte! No estem preparats encara. Hi ha derivats del petroli molt necessaris en el camp de la medicina que no s'han pogut substituir per altres materials. Per exemple, les bosses de plàstic. El que no hem de fer és cremar els fòssils per generar energia o per moure'ns; és aquí on es produeixen moltes emissions.

Crec que el futur està en l'hidrogen verd, que és una bona solució. Tecnològicament encara no estem preparats, però s'avança molt ràpid. L'hidrogen l'obtenim de l'aigua separant-lo de l'oxigen. D'aigua, encara que sigui salada, en tenim molta. Quan dic verd és perquè l'energia utilitzada per separar la molècula és d'origen renovable, no procedent de fòssils (energia eòlica, solar, fotovoltaica, hidràulica...). Penso que en els pròxims anys, en moltes zones costaneres, en ports de grans ciutats, tindrem plantes d'hidrogenació com a font energètica, piles d'hidrogen que serviran per a la mobilitat i que seran més sostenibles que les actuals de liti, per exemple.

A ecologia, a Batxillerat, seguíem la figura del Jim Lovelock i la seva teoria Gaia de la Terra com a organisme autorregulable. Ara que ja té 102 anys, explica que ja hem sobrepasat el punt de no retorn i que a la humanitat només ens queda migrar!

Més que migrar, la meua conclusió és que ens queda adaptar-nos, entendre el problema i evolucionar. És l'exemple de les bodegues Torres i els trasllats de la producció a cotes més altes per adaptar la vinya a les noves condicions climatològiques.

Si haguéssim de fer un decàleg d'actuacions amb ordre d'urgència pensant en els alumnes i en un comportament individual però sumatiu al col·lectiu, quines normes podrien aparèixer? Podrien actuar reduint el canvi climàtic?

Hem de lluitar perquè la generació elèctrica sigui el 100% renovable, desenvolupar les fonts renovables, les que coneixem i les que encara no. La mobilitat ha de ser més sostenible, caminar, anar en bicicleta i utilitzar el transport públic, deixar el cotxe només per quan sigui necessari. La natura ha d'estar integrada i no desplaçada de la ciutat: arbres, jardins verticals... Aprofitem terrasses, horts, més espais verds. Augmentem el reciclatge, practiquem l'economia circular, comencem a casa i continuem a l'escola. També és important que coneguem el tema tèxtil, concretament, els efectes que provoca un consum desmesurat. Una altra actuació passa per la reutilització de les aigües. Els que vulguin ser arquitectes, per exemple, que pensin en la reutilització de les aigües grises. Una altra: aprofitem les restes orgàniques del menjar, fem compostatge a casa i a l'escola. Aprenem i respectem la biodiversitat que ens envolta, excloem les espècies invasores que tant mal ens fan. Tots aquests petits actes tenen un denominador comú: ens ajuden a reduir les emissions i, a la vegada, els efectes del canvi climàtic.

Hi ha prou entesa entre científics-empresa privada-administració-política com per buscar solucions conjuntes?

Ha costat molt, però ara tenim l'Acord de París, que marca el camí, els objectius i les obligacions per a tothom, administracions, empreses i ciutadans, i a tots els països. Només ens cal escoltar més la veu dels científics i actuar més ràpid, ja que no ens queda molt de temps per poder fer-ho. Els joves tenen la força, la formació i la voluntat per fer els canvis que tots necessitem, són l'esperança i el futur.

Per acabar, descriu, recomana, una formació universitària que prepari joves per al futur en la lluita contra el canvi climàtic.

Qualsevol enginyeria o ciències (físics, biòlegs, matemàtics...) són bones bases, però tot suma. Si miro l'equip actual de la FEC, tenim des d'una enginyera de telecomunicacions fins a una llicenciada en turisme, el que indica que tothom és bo per desenvolupar una feina si hi posa passió i ganes, i jo en soc un exemple. Soc farmacèutica, recordes?

Moltes gràcies per aquesta conversa. Ànims i endavant!

EL

Contaminació acústica

Violència de gènere

23

DRET I TU

Propietat intel·lectual

Assetjament cibernètic

NÚRIA MARTORELL

Professora del Departament d'Arts i Humanitats

Des de l'àrea de ciències socials i en el marc de la cinquena edició de les jornades *El dret i tu*, el dimarts 2 de febrer d'enguany va tenir lloc a la nostra Escola una conferència en línia dirigida pel bufet d'advocats Roca & Junyent. Aquest projecte, que té com a finalitat desenvolupar el programa de Responsabilitat Social de l'Advocacia (RSA), aborda el dret des de la perspectiva d'un compromís amb la societat i amb l'objectiu de millorar la relació entre les persones. Tots hem de vetllar per un món millor, just, equitatiu i sostenible, ens diuen, justament la base dels valors de l'Escola BetàniaPatmos, raó per la qual totes aquestes iniciatives que ajuden a consolidar aquests valors són sempre ben rebudes dins la nostra comunitat. A més, el dret és un ordre jurídic que compila una sèrie de normes per regir una determinada societat, resol conflictes i regula la conducta humana. Per tant, també regeix una petita comunitat com és una escola.

Celebrada la conferència, els nostres alumnes de 3r ESO van haver de reflexionar sobre tots aquells temes que els havien colpit especialment i que tenen una especial incidència en el bé comú, temes com ara la violència de gènere, la propietat intel·lectual, l'as-

setjament cibernètic o la contaminació acústica, per exemple. A partir d'aquí es van organitzar en equips de treball, van escollir un dels temes i, sobre ell, van haver d'arribar a consensos, van haver de dialogar i van haver de respectar les opinions de tots i totes, valors molt importants en la nostra societat. Finalment, els professors titulars de l'àrea de ciències socials vam seleccionar els treballs més ben plantejats, és a dir, els que oferien una millor resposta al tema i tenien un transfons social important, i els vam presentar als organitzadors del projecte.

El dia 18 de juny el Departament de Comunicació de l'esmentat bufet d'advocats ens va comunicar que dos dels treballs de l'Escola BetàniaPatmos havien estat escollits pel jurat intern com a finalistes. Una gran satisfacció per a l'Escola, per als professors i, sobretot, per als alumnes que han vist recompensada una feina excel·lent que no és més que una eina més per fer-los créixer com a persones: han conegut la normativa corresponent a la problemàtica escollida, quines són les conseqüències penals i civils que se'n deriven i quina repercussió tenen en la nostra societat.

JOSEP TEMPORAL

*Professor de filosofia i membre del Grup d'Estudis Etnopoètics
de l'Institut d'Estudis Catalans*

UNA RONDALLA, EL MÓN

Morfologia de la rondalla de Vladimir Propp (1928)

¹ *La fiaba popolare europea. Forma e natura* [or. *Das europäische Volksmärchen. Form und Wesen*], trad. de Marina Cometta. Milà: Mursia, 1992, pp. 92-93.

«La rondalla és perfeccionista», sintetitza de manera insuperable Max Lüthi referint-se a la descripció «literària» d'aquest gènere de la literatura folklòrica i, fins quasi el dia d'avui, exclusivament oral. Hi estic d'acord. N'hi ha prou amb la lectura i l'aprofundiment de dues obres valuosíssimes i aclaridores per adonar-se de la veritat d'aquesta afirmació tan cenyida; i, sobretot, per descobrir que les rondalles meravelloses van carregades d'un potentíssim missatge – no exagero– del qual paga la pena ser-ne conscient. Em refereixo a la *Morfologia de la rondalla* (1928), del «formalista» rus Vladimir Propp, en què a partir de la detecció d'unes accions determinades (anomenades «funcions») que sempre es fan presents en el subgènere de la rondalla meravellosa –per bé que no necessàriament totes en una mateixa rondalla– es dibuixa nítidament la *línia d'acció* dels personatges (o dels «actants», com prefereix anomenar-los la recerca rondallística que adopta els punts de vista de la semàntica estructural), singularment de l'heroïna o l'heroi; i la segona obra, *La rondalla popular europea* (1947), en què de manera magistral i modèlica Max Lüthi descriu el gènere, sustentat en els següents elements: unidimensionalitat, mancança d'una perspectiva (o sigui, amb personatges concebuts com a figures sense subjectivitat), estil lineal o linealitat i superficialitat, estil abstracte (bàsicament: l'heroïna o l'heroi concebuts constitutivament com a vianants, la tècnica de l'apel·latiu pur i simple, la mineralització i els contorns nets, l'estereotipatge de l'ús dels nombres, els contrastos extremats i l'ús del prodigi), personatges construïts des de l'aïllament (i, per això mateix, amb la capacitat de relacions universals) i, finalment, la sublimació de tots els processos psicològics –gràcies a la qual resulta tan summament comprensible i assequible a les intel·ligències dels infants, amb l'estalvi de totes les complicades ambigüitats, desgavells i pantanosos territoris de la subjectivitat..., del tot inaccessible al moment del desenvolupament cognitiu en què es troben. Em permeto una citació de la versió italiana de l'obra de Lüthi, que parla per si sola –i que de passada ajudarà a comprendre el títol d'aquest escrit: «La fiaba [rondalla, no pas faula!] tuttavia sublima questi oscuri processi psichici in luminose immagini espresse dalla vicenda. [...] Tutti gli elementi divengono puri, leggeri, trasparenti e si inseriscono senza sforzo in un concerto in cui risuonano tutti i motivi importanti dell'esistenza umana – Infatti, grazie alla sua forza sublimante, la fiaba è in grado di accogliere in sé tutto il mondo. La fiaba può così *contenere l'universo*».¹ Un missatge rotundament antropològic-moral, el de la rondalla meravellosa, que, a més del goig estètic que ens proporciona la forma artística que li fa de vestit –no oblidem que la rondalla meravellosa és una formulació verbal, un acte de *poïesis* de cap a peus, per més que sigui d'autoria desconeguda–, adquireix naturalesa pròpia en la transmissió i en els contextos comunicatius dels parlants; i que antropològicament –culturalment i socialment, si més no– persegueix una determinada funcionalitat, en si mateixa performativa –o sigui, que s'esdevé i culmina en el mateix moment en què la rondalla es formula (s'actualitza) en l'acte de transmissió. Tot això ho sabem d'ençà de Roman Jakobson i Petr Bogatirev (que el 1929 van publicar un important article, «El folklore, forma específica de creació») i del seu desplegament més sistemàtic en l'escola americana del folklore (Richard M. Dorson, Alan Dundes, Rolf W. Brednich...), que és la que ha aportat la concepció actual de folklore i la perspectiva dominant en els estudis

27

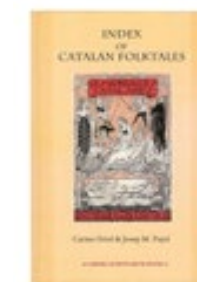
internacionals sobre «literatura folklòrica» que avui anomenem preferentment «etnopoètica» gràcies a l'aportació de la folklorista israeliana Heda Jason, sustentats en la idea fonamental que l'etnopoètica «és la part del folklore que s'ocupa de l'estudi d'aquelles formes de comunicació artística com són: les rondalles, les llegendes, les anècdotes, els acudits, les parèmies, les endevinalles, els enigmes, els entrebancallengües, les cançons, els grafitis... que la gent crea, recrea i utilitza en els àmbits més diversos de la seva vida quotidiana».²

Feta aquesta píndola concentrada de tantes coses essencials per a l'estudi i la comprensió de la rondalla meravellosa –i tantes igualment d'importants que necessàriament en queden fora!–, vaig al nucli del que vull plantejar com a objectiu d'aquest article: Per què és interessant continuar comptant amb les rondalles meravelloses dins l'entorn familiar i, en la mesura que l'escola és també un agent de socialització primària, en l'educació infantil i primària? Per què és interessant continuar contant rondalles? La resposta és senzilla: en primer lloc, perquè estan carregades de bellesa i diversió –el sedàs sistemàtic del corpus complet de rondalles meravelloses del domini folklòric (etnopoètic) català ho encerteix en escriure!;³ i, en segon lloc, perquè han aportat a la humanitat un missatge antropològic i moral molt senzill, però també molt positiu, amb valor educatiu (o quasi educatiu, si algú prefereix reservar l'adjectiu per a un context d'escola socialment institucionalitzat), que s'ha anat traslladant d'una a l'altra generació, i que no sembla que desdiguï d'una educació humana i ciutadana que consideri les persones amb plenitud de sentit i amb rumb social. No és poca cosa. Que consti: missatge les arrels del qual ja les trobem a la filosofia pràctica (l'ètica, la política i la poètica!) d'Aristòtil... No és casualitat que aquest filòsof afirmés a la *Metafísica* –seguint la traça del que Plató sentia pel mite– que «aquell que roman perplex i meravellat considera que ignora (per això també l'afecionat als mites [*philómythos*] és fins a un cert punt filòsof [*philósophos*], ja que el mite està constituït per fets meravellosos)» (*Met.*, I, 2, 982b 18-19).⁴ Amb el benentès, aquí del tot pertinent, que cal prendre el mite aristotèlic en el doble sentit de la *Poètica*, és a dir, com a «intriga» de la tragèdia però també com a «rondalla, contalla popular», que és el primer significat en què pensava qualsevol grec quan usava el mot *mythos*.

És el moment de fer un advertiment. M'he referit exclusivament a la «rondalla meravellosa» –el subgènere de rondalla més extens, amb diferència, segons la catalogació internacional i, segurament, el subgènere de rondalla més conegut d'ençà que els Grimm amb la seva recopilació dels *Kinder- und Hausmärchen* (1812-1814) van situar definitivament el gènere en l'imaginari cultural i intel·lectual de la societat europea– i no a rondalles en general o a altres gèneres folklòrics, perquè allò que afirmaré tot seguit per justificar la resposta que he ofert es pot dir exclusivament de la rondalla meravellosa, però no pas d'altres subgèneres rondallístics, o bé d'altres gèneres folklòrics narratius com ara la llegenda –d'estatut molt més complex i mal definit que la rondalla meravellosa...–, sens dubte riques amb altres matisacions i igualment valuoses, però amb uns missatges

² ORIOL I CARAZO, Carme. *Introducció a l'etnopoètica. Teoria i formes del folklore en la cultura catalana*. Valls: Cossetània, 2002, p. 11. Una obra valuosa per començar a aclarir-se amb els gèneres folklòrics de la mà d'una autoritat en etnopoètica.

³ Parlem de més d'un miler de versions segons el catàleg català que segueix el criteri internacional de classificació de les rondalles: *l'Index of Catalan Folktales*, de Carme ORIOL i Josep M. PUJOL, editat a Hèlsinki per l'Academia Scientiarum Fennica, 2008, i de la seva versió accessible en línia *RondCat: cercador de la rondalla catalana* –<http://rondcat.ariudedefolklore.cat/>

⁴ *Metafísica*, vol. I, trad. de Miguel Candel. Barcelona: Fundació Bernat Metge, 2018, p. 86.

diferents i menys solidificats dins del gènere com a tal. Això sí: aquest missatge es pot dir de tota rondalla meravellosa amb independència completa de la llengua amb què es formuli la rondalla o, si acudim a l'«arxivística folklòrica» (brillant expressió que va proporcionar el filòsof, folklorista i etnopoeta Ignasi Roviró), de la llengua amb què s'han recollit els corpus dels diferents dominis etnopoetolingüístics, atès que la rondalla –i molt singularment la meravellosa– és un gènere amb continguts universals, o sigui, compartits arreu. Un altre element que hauria de fer rumiar molt...

D'entrada, però, que no us facin combregar amb rodes de molí! Descobriu què és el folklore (la comunicació folklòrica), el subgènere de la rondalla meravellosa (a base de gaudir sistemàticament no pas d'una sola rondalla o d'una mostra irrisòria de deu, sinó d'un munt de rondalles), apropau-vos a una selecció de la gran bibliografia de la recerca que les ha estudiades des de fa més de cent anys (realment ingent i d'un altíssim nivell científic) i traieu les vostres conclusions. Ho dic perquè el cas de la rondalla és especialment sensible a les aproximacions esbiaixades, desinformades i, algunes vegades, completament bàrbares o frívoles, fruit de la desconexió palmària del gènere i del pendís a què l'aboca el recurs del judici fàcil. Procureu separar el gra de la palla per tal de no dir vaguetats o, pitjor encara, estupideses. I no em refereixo, és clar, al poti-poti de les xarxes socials –perquè són el «lloc» de la relació i de l'opinió i, en la pitjor versió, de les *doxopaties*, però no pas dels dipòsits dels sabers (que, naturalment, avui en dia també són afortunadament digitals...) ni de les argumentacions i fonamentacions–, sinó que em refereixo a les barbaritats quan van envoltades d'una aparença acadèmica. No posaré exemples per una qüestió d'economia d'espai i, sobretot, per elegància; malauradament, però, se'n trobaria una bona mostra.

De què parlen les rondalles meravelloses?

Fa molts anys em vaig plantejar les següents preguntes, que van significar l'arrencada de la meua dedicació a l'estudi del gènere des de la filosofia; preguntes que avui considero, de nou, igualment vàlides però amb la diferència que ara comencen a tenir una resposta: ¿És possible que les rondalles meravelloses siguin una pura ingenuïtat, desbordants de vacuïtat i de candor enutjós o, si més no, de fútiles mancades d'interès racional? ¿És possible que no tinguin res, de contingut antropològic i moral, que pugui interessar a la filosofia? Vaig pressuposar una resposta negativa a aquests interrogants perquè la contrària –l'afirmativa– implicava acceptar ras i curt que les rondalles fossin poca cosa més que una beneïtereria i, de retruc, que l'etnopoètica i el folklore en general suposessin més un fracàs que una aportació a la cultura d'una comunitat. Conseqüències greus, sens dubte, que el sentit comú declina d'acceptar immediatament.⁵

La rondalla meravellosa –ja s'ha avançat més amunt– disposa d'un *contingut* filosòfic *antropologicomoral* que ha exercit una funció «didàctica» d'ordre moral perquè versa sobre *l'humà* i *la praxi humana*. És un subgènere dissenyat i confegit de tal manera adequada en termes cognitius preoperatoris (amb els corresponents correlats rondallístics d'egocentrisme, artificialisme, animisme, realisme, finalis-

⁵ M'he permès la llibertat de copiar-vos les preguntes i el que he dit a continuació fins a la crida d'aquesta nota d'un altre paper que vaig escriure fa molts anys amb voluntat de síntesi d'una recerca, perquè em sembla que no ho sabria formular d'una manera encara més precisa. Tanmateix em sento en l'obligació intel·lectual d'advertir-ho, malgrat que estalvi citar-vos bibliogràficament aquest paper... Igualment algunes coses que diré a continuació també tindran molt en compte aquest mateix paper.

me, recerca d'ordre i constància, i desenvolupament del llenguatge) –seguint a Piaget– dels seus receptors principals (tot i que no pas exclusius), que es va convertir en un potent artefacte d'eficàcia pedagògica. La seva eficàcia, val a dir-ho, no consisteix en un contingut explícit verbalment (a l'estil, posem per cas, de la moralitat conclusiva de la faula), sinó en un substrat invisible però eficacíssim que arriba en forma de missatge perfectament comprensible a la ment dels seus receptors. Abans, però, de formular-lo, convé abordar tres aspectes previs presents a la rondalla meravellosa: la peculiar presència de la virtut (en el sentit clàssic d'Aristòtil), el sentit teleològic (o finalístic) de l'acció humana i l'alliçonament moral que conté.

La presència de la virtut en la rondalla meravellosa no té res a veure, posem per cas, amb la que es pot trobar en grans novel·les com ara *Anna Karènia*, perquè és un subgènere que, pels alògics espaciotemporals del seu disseny abstracte i per la presentació dels seus personatges com a figures buides de densitat psicològica, no pot mostrar-ne el seu procés «hèxic» (és a dir, el dinamisme de repetició habitual d'un mateix acte, d'acostumament, en el procés d'anar desenvolupant l'adquisició configurativa de la virtut), sinó tan sols la seva eficàcia en el context de la funció (o tasca) pròpia de l'home. En definitiva: a les rondalles apareix molt simplificadament i esquemàticament el sistema de les virtuts i dels seus contrapesos (els vicis) (les fonamentals implicades en l'acció humana), però vistes tan sols com a motors eficients de l'acció.

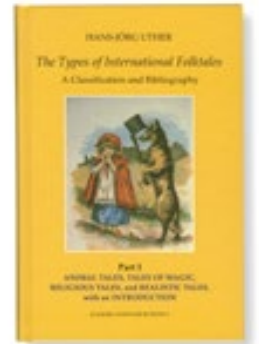
En segon lloc, la rondalla meravellosa imprimeix un fortíssim sentit teleològic a l'acció dels personatges, sustentada sobre la figuració i el recurs etnopoètic de la linealitat –el tret més característic de l'economia rondallística i el correlat narratiu (estètic) de la teleologia de l'acció humana. Ambdues coses (linealitat i teleologia) estan perfectament visualitzades gràcies a la descripció literària del gènere que va fer Lüthi i al nítid dibuix de les accions dels personatges tal com va ser capaç d'objectivar-lo formalísticament Propp. Aquest sentit teleològic de l'acció, que clarificà Aristòtil a l'*Ètica nicomaquea*, és clau per comprendre la visió de l'ésser humà que es manifesta a la rondalla meravellosa i la plenitud del sentit moral que atorga a l'acció.

D'aquesta manera, doncs, la rondalla meravellosa disposa dels motius i dels ressorts gràcies als quals pot exercir una poderosa pedagogia moral –un autèntic «alliçonament moral»– que està focalitzada en els següents aspectes: l'«alliçonament» del sentit finalístic de l'acció humana, que l'orienta vers la consecució de la felicitat; el de l'eficàcia de les virtuts morals –per «naturals», espontànies i senzilles que es mostrin–, configuradores del model (humà) del dreturer, i, finalment, l'«alliçonament» d'una prescriptiva moral molt elemental i de signe positiu, arrelada en una visió optimista de l'ésser humà i a grans trets concordant, salvant les distàncies, amb la visió antropològica d'Aristòtil. Lüthi afirma amb molta raó que la rondalla és optimista i és en si mateixa «una resposta», a diferència de la llegenda, que tendeix al pessimisme. Per això aquest subgènere corrobora i encerteix fil per randa la tesi macintyriana del «protoaristotelisme» de l'«home corrent» que, de manera patent, imbueix les «versions narratives» –les etnopoètiques i les literàries– en què s'hi veu re-

31 flectida la seva vida moral. Però la consciència arquetípica i figura-da dels arguments narratius i dels personatges ja existia clarament a l'antiguitat. Aristòtil, per exemple, recull d'Alcidamant «allò que diu de l'*Odissea*, que és “un bell mirall de la vida humana”» (*Ret.*, III, 3, 1406b 12-13).⁶ Precisament l'*Odissea*, que és el punt d'arrencada de la tradició literària «occidental», i que, no pas per casualitat, està farcida de fonts folklòriques de procedència oral –estudiadíssimes, no cal ni dir-ho. Tan sols un bell exemple, per bé que no es tracti d'una rondalla meravellosa: al cant XXIII, versos 263-281, hi apareix una coneguda rondalla, posada en boca d'Ulisses (la del mariner que abandona la marina per tal d'instal·lar-se terra endins on ja no coneguin què és un rem i el confonguin amb una pala d'enfornar o de l'era), que Jacint Verdaguer va recollir a Sant Pau de Segúries (Ripollès) quasi tres-mil anys més tard... Aquesta és la poderosa força de la transmissió oral, sobretot quan els humans d'una manera o altra s'hi veuen reflectits o hi veuen satisfetes les finalitats que mouen la comunicació folklòrica. Tampoc és per casualitat que Aristòtil confegís la teoria literària de la mimesi –hegemònica durant la majoria de segles de la nostra tradició literària–, perfectament aplicable, *mutatis mutandis*, a l'estètica de la *poiesis* rondallística. O encara, si voleu una altra bella exemplificació de fonts orals recollides i traslladades a «versions literàries» en el món antic, a *Metamorfosis o L'ase d'or* (IV, 28-vi, 24) de Luci Apuleu, ja hi trobareu la rondalla meravellosa més explicada que hi ha hagut mai, la de Psique i Cupido (Eros) (cosa que es pot dir amb certesa almenys de les de procedència indoeuropea), tal com acredita en escriure la fragmentació del tipus en el catàleg internacional i el nombre ingent de versions recollides arreu del món.⁷

Un breu esment mereix la referència al sentit finalístic de l'acció vers la consecució de la felicitat. L'esquematisme de les rondalles meravelloses palesa necessàriament que es parteix d'una mancança o agressió (la fam, fruit de la pobresa, és un motor molt habitual d'arrencada) per acabar, després d'haver superat totes les proves que calgui i d'haver interaccionat amb l'agressor o agressora, els donadors o donadores, els auxiliars màgics (normalment bèsties) i falsos herois –estic usant la denominació convencional de Vladimir Propp–, amb el matrimoni i, sovint, l'assoliment del tron. Òbviament aquest esquema tan elemental és una pura i simple figuració del pas d'una situació d'injustícia o de fam (que moltíssimes generacions al llarg de la història han vist com una amenaça real) a una situació en què mai es passa gana (com és el cas de qui «viu com un rei»). De la funció A (malifeta) o bé la funció a (mancança) fins a la funció última W (matrimoni; reforçada freqüentment com a matrimoni i pujada al tron), la rondalla meravellosa condensa esquemàticament la peripècia essencial de la vida, allò realment nuclear i donador de sentit. També, per a les escoles psicoanalítiques, tant la freudiana com la jungniana –que han dedicat multitud d'estudis a les rondalles–, aquest esquema respon al *substrat psicològic* del pas de la infantesa a l'adultera, talment com per als antropòlegs i marxistes com ara Propp respon al *substrat antropològic*, és a dir, al record difús que queda, narrativa-ment parlant, dels remots rituals de pas propis de societats caçadores molt reculades. Prescindim d'això, tot i que val la pena de tenir present que efectivament les rondalles meravelloses fan referència al pas de la infantesa a l'adultera (humana, psicològica i moral).

⁶ *Retòrica. Poètica*, trad. de Joan Leita i ed. a cura d'Alberto Blecau. Barcelona: Edicions 62, 1998, pp. 254-255.

⁷ Uther, H.-J. *The Types of International Folktales. A Classification and Bibliography Based on the System of Antti Aarne and Stith Thompson*, 3 vols., Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2004. Només les versions catalanes catalogades dins del tipus ATU [Aarne, Thompson, Uther] 425 *The Search for the Lost Husband*, amb els seus quatre subtipus més coneguts dins d'aquest domini etnopoètic, ofereixen la substantiva mostra següent: 425A *Search for the Lost Husband* [abans: *Eros and Psyche*; *The Animal as Bridegroom*] (amb una quarantena de versions, comptant la classificació de les anotacions de les notes d'Alcover i les versions que també hi pertanyen, al subtipus, segons d'altres classificadors); 425B *The Disenchanted Husband: the Witch's Tasks* (amb una quarantena de versions catalogades); 425C *Beauty and the Beast* (amb quasi una trentena de versions catalogades); i 425E *Enchanted Husband Sings Lullaby* (amb una desena de versions catalogades). Tant la classificació internacional de rondalles (ATU Tale Type Index) com el descomunal *Motif-Index of Folk-Literature. A Classification of Narrative Elements in Folktales, Ballads, Myths, Fables, Mediaeval Romances, Exempla, Fabliaux, Jest-Books and Local Legends* (Thompson Motif Index) –l'edició americana impresa omple sis volumassos–, els tipus de Propp (Propp Functions) i l'anàlisi estructural de Lévi-Strauss (Lévi-Strauss Structural Analysis) són accessibles conjuntament i lliurement en línia a la següent adreça: https://sites.uaberta.ca/~urban/Projects/English/Motif_Index.htm

No hi heu de veure, doncs, un rerefons autènticament medieval en aquesta esquematització escènica; és el que jo anomeno «el fals medievalisme» de la rondalla meravellosa. Dit altrament: no li interessa transmetre cap relat medieval, a la rondalla meravellosa, sinó el missatge antropològic i moral que, si s'actua i es fa amb dretura (o sigui, amb justícia, malgrat a vegades l'heroïna i l'heroi presentin les contradiccions d'una certa picaresca, cosa que aproxima el disseny de la seva «figura» a la humanitat dels receptors i els els fa creïbles) s'assolirà prou benestar material (l'autarquia o definitiva suficiència material) i, sobretot, l'estat de felicitat. Punt fort de la rondalla meravellosa.

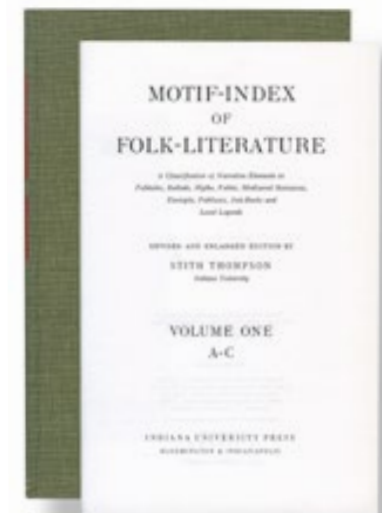
L'altíssim valor educatiu de la *imatge de l'home* (la de l'«home corrent» en estat de *puresa figurativa* –en la seva dimensió estètica– i de puresa moral –perquè es refereix a l'home només a través d'allò que fa) i de la *prescriptiva moral implícita* que esmentaré tot seguit prové del fet que satisfà les expectatives de les preguntes essencials que es formula l'infant: hi respon amb una *optimista* confiança en la *capacitat d'acció* dels humans (li explica que l'acció humana té un *sentit* i s'esdevé per *reeixir*). La rondalla meravellosa, doncs, ¿proposa alguna mena de prescriptiva moral als seus receptors? Sí, certament, però una prescriptiva que en el fons és més propera a una ètica formal que a una ètica material (malgrat que com a instrument d'anàlisi hagi esmentat el sistema de les virtuts i la teleologia de l'acció, pròpies de la filosofia pràctica aristotèlica, formidable exemple d'una ètica material). Aquesta prescriptiva –o sigui, allò a què obliga la rondalla meravellosa i com mou a obrar– es concreta en quatre senzilles normes:

1. Impel·leix a seguir l'*impuls* racional que dictamina la *superació de la injustícia* (en forma de malifeta –agressió– o mancança) a través d'accions concretes.
2. Impel·leix a ajudar al *més feble*, si s'és més fort; a *deixar-se ajudar*, si s'és més feble.
3. Impel·leix a *actuar bé*, segons es desprèn de l'*exemple del dreturer* o virtuós (l'heroïna o l'heroi).
4. Impel·leix a ser un mateix i a fer *el que calgui* per ser feliç.

Cap d'aquests quatre elements que conformen la prescripció rondallística planteja càrrecs morals a l'infant ni presenta el seu contingut com la respiscència del qui presumptament s'havia foraviat del «bon camí», sinó tan sols com la manifestació lògica i coherent de l'acció lineal i eficaç del dreturer. La rondalla meravellosa no coneix altre «bon camí» que el que fressa el propi infant vers l'adultesa humana i moral. Naturalment no tot és moralment acceptable. Per això la rondalla il·lustra «què no s'ha de fer» en les contrafigures morals de l'heroi: l'agressor, el fals heroi i els personatges objecte de la «imitació no reeixida» –normalment són els germans més grans de l'heroi i l'heroïna, o bé la filla de la madrastra, moguts a imitar-los per enveja. Tampoc fa obnòxi l'infant perquè no l'exposa mai a la censura. Per això, situats en el registre antropològic-moral, és impossible que una criatura se senti ferida o atacada per una rondalla meravellosa. Més aviat n'*absorbeix l'alliçonament moral en positiu*: el missatge va per a ella o ell, però el deixa completament il·lès, indemne, i no malbarata la vulnerabilitat de l'infant fent-lo sofrir moralment i existencialment. Des d'aquest caire, la rondalla meravellosa tracta amb

33 una extraordinària delicadesa l'ésser menut que està creixent, sense angoixar-lo inútilment. Per això, exactament per tot això, val la pena no menystenir les rondalles meravelloses i treure'n les conclusions que semblin oportunes tant a nivell individual com escolar.

Vull referir-me finalment a dos aspectes criticats –polèmics, si es vol– de la rondalla meravellosa: el de l'aparició de la violència i el del paper presumptament malparat que hi té la dona, víctima i reflex del masclisme i sexisme estructural present a les societats que van confegir rondalles i les que les van anar perpetuant sense capgirar-ne el punt de vista dominant masclista *tout court*. Per a ambdós aspectes convé filar prim. En primer lloc cal advertir una qüestió que val per a la rondalla meravellosa en general, i que afecta a la comprensió (psicològica i, en part, cognitiva) correcta del gènere: els motius que apareixen, siguin de naturalesa violenta, masclista o de qualsevol altra mena, s'han de tenir en compte dins de l'estil abstracte, cosa que els buida de significació «material» (perquè només en roman la «funcional») en favor de la rellevància absoluta del missatge del sentit de l'acció, que acaba sent una *eupraxia*, una «bona praxi moral» contraposada a les males accions que hi apareixen, siguin de la naturalesa que siguin, i que la intel·ligència moral de l'infant acaba comprènent que són inacceptables. Perquè ens entenguem: ¿esdevenim, els adults, uns assassins i criminals pel fet de ser lectors àvids de novel·les negres? No, és clar. Els nostres constructes mentals de caire moral saben distingir perfectament les dues esferes: la del «mal», que esdevé inacceptable, i la del «bé», amb totes les matisacions que hom vulgui. Tenint en compte, doncs, la rellevància enorme del missatge de la rondalla meravellosa, el residu de «mal» que apareix queda integrat en la comprensió de l'infant sense fer-lo trontollar. Se li està configurant la visió moral de l'acció humana, vet aquí, i el gènere ho fa d'una manera que, sense estalviar la realitat del mal (de fet, tota rondalla meravellosa arrenca com a resposta a una situació de maldat), l'infant l'integra com a existència real, però no com a missatge a imitar. Així, posem per cas, si l'heroïna o l'heroi reclama a un auxiliar màgic que l'esbocini des del cap fins als peus i el llenci dins d'un llac per tal de poder trobar l'anell submergit,⁸ allò amb què es queda la intel·ligència (moral) de l'infant no és cap mena de proclamació de carta de naturalesa al mal, sinó justament el contrari: la validesa de tot allò que fa l'heroïna o l'heroi per *oposar-s'hi i vèncer-lo*. Tanmateix, haurà comprès que hi ha mal, molt de mal, en forma d'injustícia, d'inflicció de danys físics, de guerres, de maltractament a altres persones en forma d'aprofitament, engany, abús de gènere, i un llarg etcètera. Ho comprendrà perquè la rondalla meravellosa, sense que li estalviï el mal, li presenta amb la «forma literària» de l'estil abstracte i, per tant, l'integra bo i polaritzant-lo amb l'*eupraxia* de l'heroïna o de l'heroi, que sí forma part de la prescriptiva moral de la rondalla meravellosa i del seu contingut alliçonador. Tornant a l'analogia amb la novel·la negra, els adults sabem i comprenem que hi ha formes terribles de maldat, però la seva lectura no ens impel·leix a optar per l'assassinat cada vegada que entrem en conflicte amb una altra persona... És molt senzill: la rondalla meravellosa ensenya a l'infant, a través del seu disseny formal *adequat* i el contingut de

⁸ Aquesta tasca, que efectivament comporta «violència» per a l'heroïna, s'insereix dins un conegut motiu rondallístic catalogat dins el *Motif-Index of Folk-Literature*: H1132.1.1 *Task: recovering lost ring from sea* i, sense assassinat, també es relaciona amb el motiu S139.7 *Murder by slicing person into small pieces*.

la seva proposta moral, a distingir el mateix que acabem distingint els adults, és a dir, les esferes de la ficció i les de la realitat, degudament transitades per les estructures mentals de la nostra intel·ligència, i el paper rector del coneixement.

Respecte a la presència i el paper de la dona a la rondalla meravellosa, es pot afirmar quelcom de semblant, també gràcies als efectes de l'estil abstracte que tracta els personatges com a figures sense subjectivitat. ¿Hi ha motius masclistes i sexistes –i això és violència!– en la literalitat de molts relats rondallístics? Per descomptat, com n'hi ha a quasi cada pàgina de moltíssimes novel·les que llegim –amb la diferència essencial que a la rondalla hi apareixen circumscrits dins els efectes de l'estil abstracte; però tot això rebutjable queda fora del que la rondalla meravellosa «ensenya» en el seu «alliçonament moral» i, *de facto*, queda al cantó contrari, al cantó d'allò que cal rebutjar. El sentit finalístic de l'acció de l'heroïna o l'heroi mai porta a legitimar-ho, sinó justament a actuar en tal sentit que es venci aquest mal (de fet, el final de la rondalla meravellosa sempre expressa d'una manera o altra la derrota del mal). I justament per això –és extraordinari– la rondalla meravellosa no distingeix en absolut entre la naturalesa femenina o masculina dels *actants* que *fan* («fer», «acció»!) d'heroïna i d'heroi. Del buidatge de tot el corpus sencer de rondalles meravelloses catalogades s'obtenen resultats sorprenents en aquest sentit: les heroïnes que apareixen en el corpus (aproximadament en són el 25%) no tenen la més mínima distinció *de naturalesa* amb la figura dels herois i, així, la presència de les virtuts és exactament la mateixa, com ho són les seves accions, com ho és el sentit finalístic d'allò que fan, etcètera. En aquest sentit, la rondalla meravellosa no mereix en absolut les crítiques que se li fan basades en els motius violents o sexistes perquè es fixen, molt desenfocadament, en allò que no és substancial del gènere en lloc de fixar-se en quins elements rau allò veritablement significatiu del gènere. Aquesta mena d'enfocaments, que no encerten a identificar els aspectes que sí serien susceptibles d'aproximacions crítiques, són els que acaben criticant les rondalles exactament de la mateixa manera que ho farien de l'abjecció moral de les abelles per ser monàrquiques, matriarcals, ginocèntriques i bel·licistes... S'ha d'arribar a ser capsigrany!

Recordeu-ho: *Das Volksmärchen ist perfektionistisch.*

La col·lecció

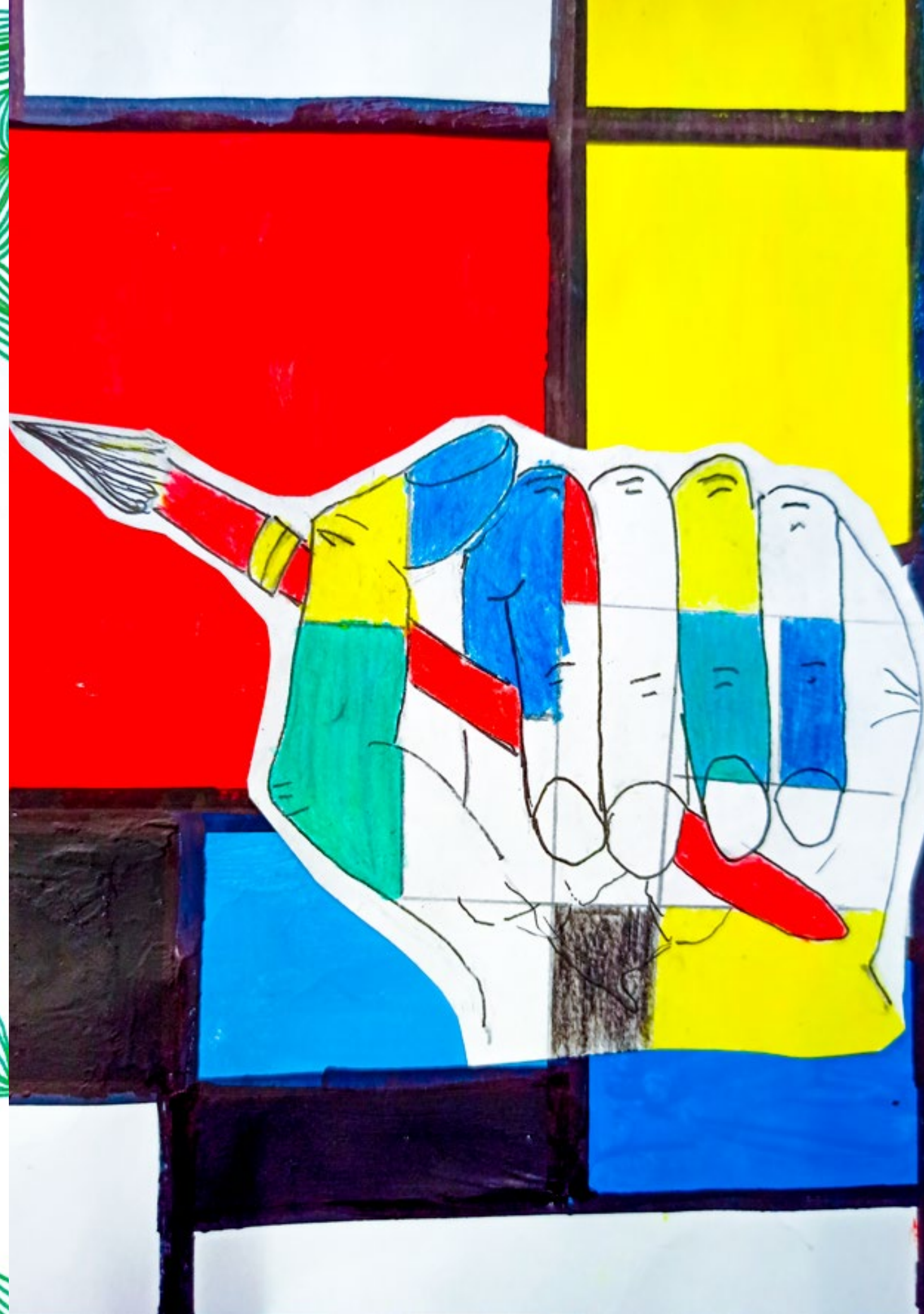
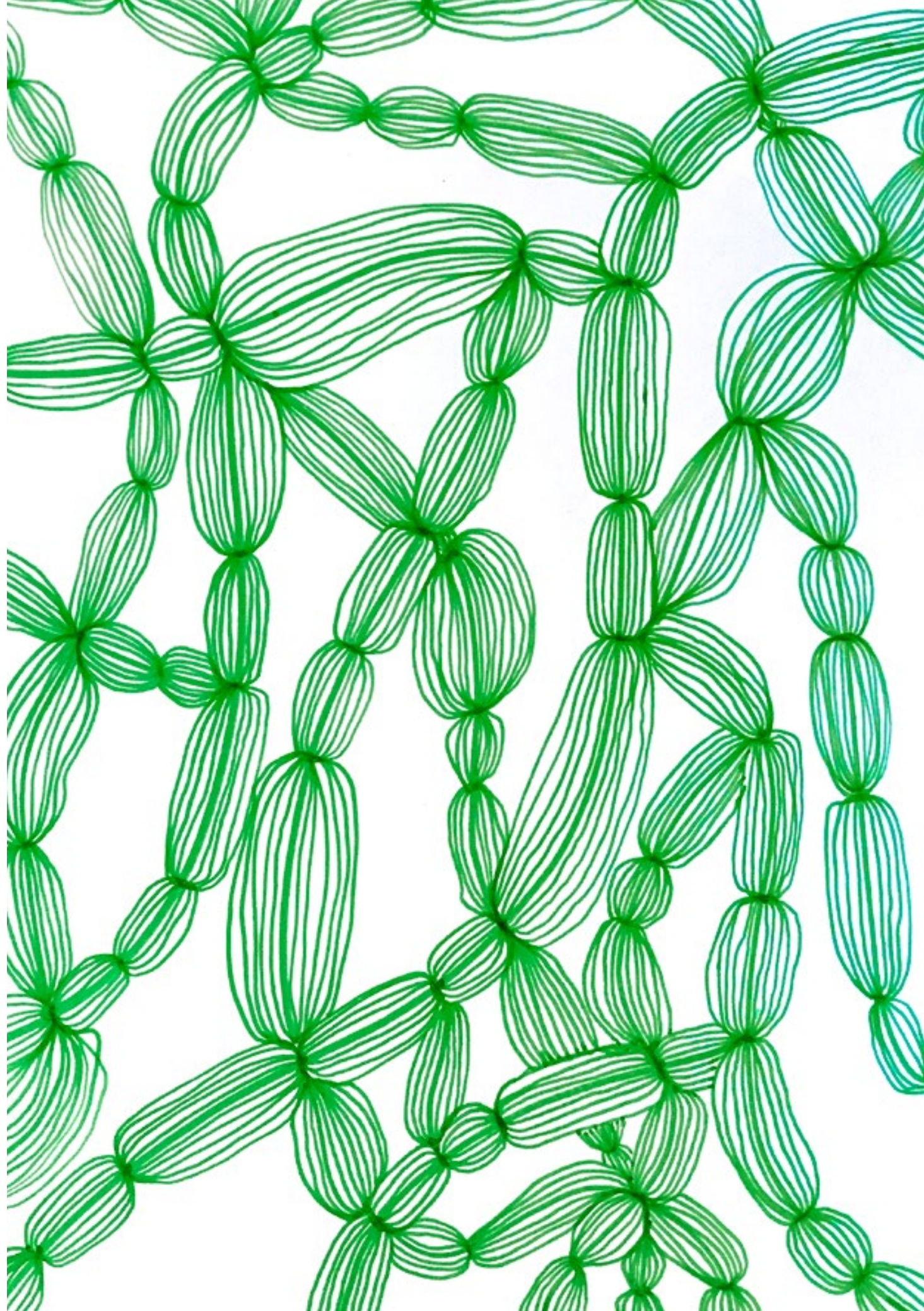
Recull de diferents treballs i projectes
elaborats a l'Escola el curs 2020-2021

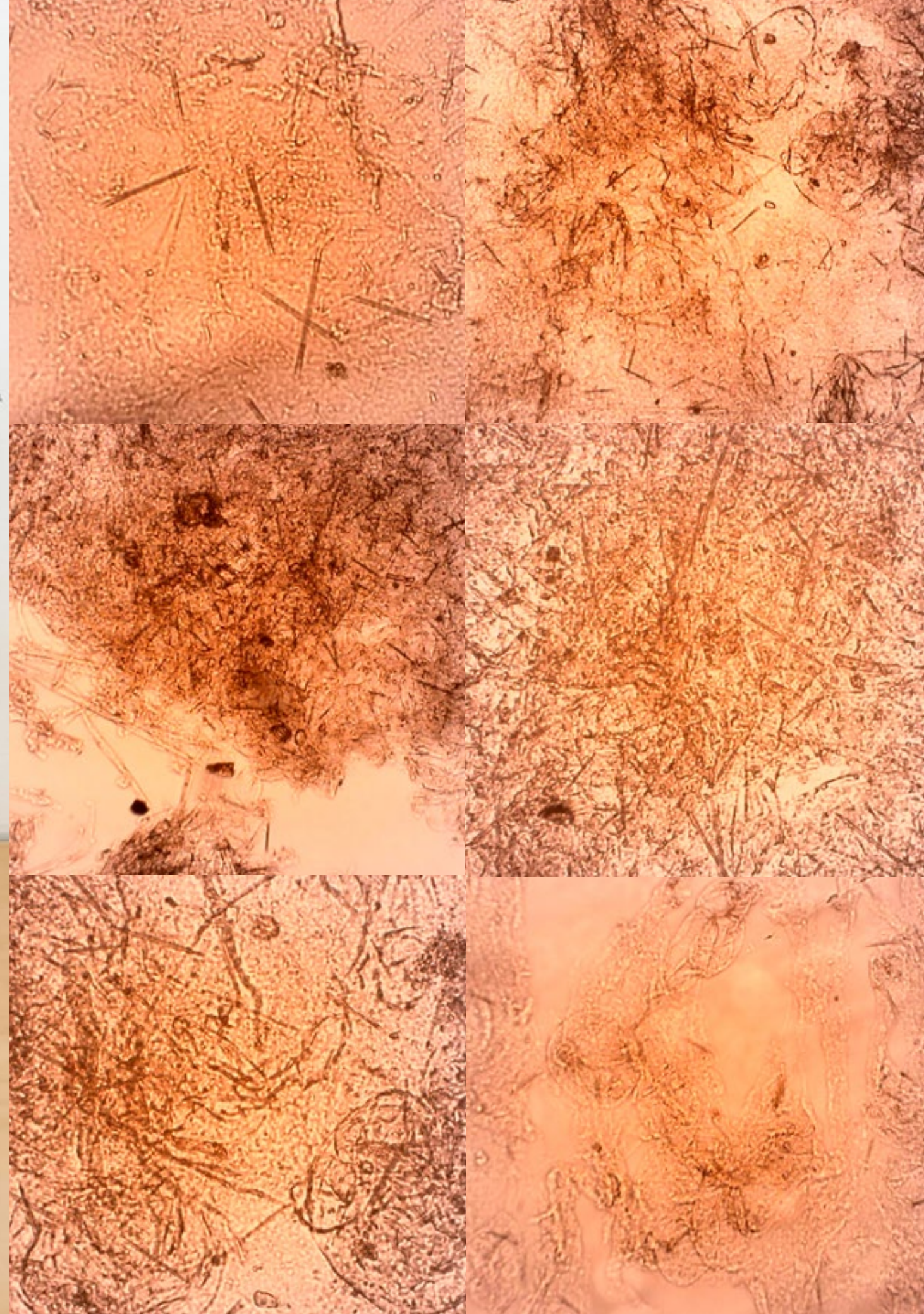

The Hare and the Tortoise

ELS TRES PORQUETS

El gat amb botes

LA CENICIENTA

El vestit nou de l'emperador

EN PATUFET

HAUSEN Y GRÆTEL

ELS MÚSICS DE BREMEN

Blancanieves y los siete enanitos

48

La Rateta que escombrava l'escalaleta

EL SIGNIFICAT DEL CONTE A INFANTIL

Obrint les portes a la literatura a Infantil

Vet aquí que una vegada hi havia una colla d'infants amb les carones expectants. A l'aire es respirava un ambient reposat i d'intriga on el ritme frenètic del joc s'aturava per un moment i tots els ulls miraven en una direcció; el conte estava a punt de començar.

Fa molts i molts anys que la narració de contes uneix petits i grans acostant històries, entretenant i educant, generació rere generació. Doncs heus aquí que, si ens diuen «-Patufet, on ets? -Soc a la panxa del bou...», tots sabem que no hi neva ni plou. I és que la repetició d'estructures, frases fetes, versificades, rimades, cantades o l'ús d'onomatopeies són la gran riquesa lingüística que inconscientment absorbeixen els més petits quan són partícips de la narració d'un conte. L'infant inicia l'aprenentatge de la llengua oral de manera innata i escoltar contes li permet familiaritzar-se amb l'estructura de la llengua, el vocabulari i entendre significats del món que l'envolta. El llenguatge no verbal també juga un paper clau en la narració, ja que ajuda a intensificar el missatge que estem transmetent. Així doncs, quan el llop pica a la porta i diu «bufaré i bufaré i la casa ensorraré», ens situa en un escenari que fa que la nostra petita audiència comparteixi la seva por i posi tota l'energia a vèncer el llop ferotge. Mai són espectadors passius sinó que són una veu més de la narració.

Conte ve, conte va, i, si no és mentida, veritat serà. Gianni Rodari ens explica que els infants necessiten escoltar els contes tal com van ser explicats la primera vegada, perquè els condueix a reviu les emocions

en el mateix ordre: sorpresa, por i gratificació. En efecte, a través dels contes, els infants experimenten simbòlicament desitjos, pors i tensions amagades a través dels conflictes dels personatges. Viure les emocions a través dels contes els permet afrontar les seves pròpies cada cop amb més seguretat.

Conten els saberuts que la imaginació no té límits per als més menuts. Endinsar-los en el món de la fantasia, les faules, les rondalles i els contes és un plaer en si mateix. Com diu Sara Cone Bryant, un conte bonic està destinat a encisar, causar alegria i la seva finalitat immediata és el plaer. El gust per la lectura comença abans de saber llegir i els contes són el primer pas per conduir l'infant a despertar la seva sensibilitat literària. Si volem fer bons lectors, exprimim les virtuts dels contes infantils. Eduquem la mirada, gaudim de les il·lustracions i motivem els infants per descobrir el món escrit. Aleshores, sorgiran les ganes de no parar de desxifrar els textos que caiguin a les seves mans. Seran ells qui autònomament aniran descobrint el plaer d'imaginar i se'ls despertarà l'interès natural per aprendre a llegir.

**I catacric, catacrac,
famílies, mestres, petits
i grans, que no passi un
dia sense un conte
explicat.**

Ricitos de Oro y los tres osos

La Cenicienta Roja

De puertas adentro

MAR VIDAL DE LLOBATERA

Antiga alumna

Para los que se encuentran detrás del pupitre, la sala de profesoras parece un espacio inaccesible y desconocido. Entrar en ella es un camino que ningún estudiante ha alcanzado tras recorrer los pasillos que conducen a ella. El misterio que allí reside invade de curiosidad a los que transitan por delante de la sala, como si se tratase de una puerta a Narnia. Dicha curiosidad aumenta al llamar a la puerta y no poder entrever su contenido, guardado con llave tras la cabeza del profesor que la ha abierto. Cruzar la línea marcada en el suelo es un reto que pocos se atreven a aceptar.

Algunos alumnos deleitan a otros con historias magníficas de lo que han llegado a ver en una mirada fugaz, como las historias que nacen la noche de los Reyes Magos en las que los niños juran haber entrevisto el reflejo de una corona en el espejo al levantarse a medianoche.

Podríamos decir que el hechizo se rompe cuando, al entrar como antiguo alumno, todas las teorías se derrumban deshaciendo el telón de esa habitación prohibida. El secreto del truco de magia es, por fin, desvelado al público. Lo que antes había sido un sentimiento de incertidumbre ahora se convierte en nostalgia y protección.

Para aquellos que aún no os hayáis encontrado entre esas cuatro paredes, os invito a entrar y a compartir una sonrisa de complicidad con los que antes fueron nuestros profesores mientras recordáis jugarretas, excursiones e infinitas anécdotas. A los que sí, espero que volváis y saludéis con cariño a los que se encuentren en ella y sintáis que estos os acogen como si estuvieseis en vuestra segunda casa.

CELEBRATING OUR 10TH MUN ANNIVERSARY!

MUNBP: Model United Nations of BetàniaPatmos

A two-day Model United Nations conference for all 4thESO pupils, organised in our school by 1st Batxillerat students under the guidance of a teacher. It includes all the parts of a MUN conference: opening ceremony, committees, general assembly, closing ceremony.

MUNOG: Model United Nations of Goldberg

An International Model UN conference held in the Goldberg Gymnasium in Stuttgart (Germany).

BIMUN: Barcelona International Model United Nations

An International Model UN conference held in Barcelona and Sant Cugat.

MUNOH: Model United Nations of Hamburg

An International Model UN conference held in Hamburg (Germany).

ASMMUN: American School of Milan Model United Nations

An International Model UN conference held in Milan (Italy).

ZYMUN: Zymunt Model United Nations

An International Model UN conference held in Warsaw (Poland).

PLISMUN: Park Lane International School Model United Nations

An International Model UN conference held in Prague (Czech Republic).

	4th ESO	1st BATXILLERAT		
2012		MUNOG <i>Sindelfingen (Germany) October</i>		
2013	MUNBP 1st Edition Model United Nations of BetàniaPatmos <i>May –Barcelona</i>	MUNOG <i>Sindelfingen (Germany) October</i>		
2014	MUNBP 2nd Edition <i>March –Barcelona</i>	MUNOG <i>Sindelfingen (Germany) October</i>		
2015	MUNBP 3rd Edition <i>March –Barcelona</i>	MUNOH <i>Hamburg (Germany) September</i>		
2016	MUNBP 4th Edition <i>March –Barcelona</i>	MUNOG <i>Sindelfingen (Germany) October</i>		
2017	MUNBP 5th Edition <i>March –Barcelona</i>	MUNOG <i>Sindelfingen (Germany) October</i>		
2018	MUNBP 6th Edition <i>March –Barcelona</i>	MUNOG <i>Sindelfingen (Germany) October</i>	BIMUN <i>Barcelona April</i>	
2019	MUNBP 7th Edition <i>March –Barcelona</i>	MUNOG <i>Sindelfingen (Germany) October</i>	BIMUN <i>Barcelona April</i>	
2020	MUNBP 8th Edition <i>March 14th-15th Barcelona Unfinished!</i>	MUNOG Cancelled	BIMUN Cancelled	ASMMUN ONLINE <i>Milan (Italy) December</i>
2021	MUNBP 9th Edition <i>March –Barcelona</i>		BIMUN ONLINE <i>Barcelona April</i>	ZYMUN ONLINE <i>Warsaw (Poland) April</i>
2022	MUNBP 10th Edition <i>March –Barcelona</i>	PLISMUN <i>Prague (Czech Republic) January</i>	BIMUN <i>Barcelona April</i>	

«M'agrada la gent que es nega a parlar
 fins que està preparada per fer-ho.»

LILIAN HELLMAN

LA IMPORTÀNCIA DE L'ORATÒRIA A L'ESCOLA

El projecte de l'oratoría a l'Escola BetàniaPatmos arrenca l'any 2007 quan la direcció es va plantejar introduir durant gairebé tota l'escolaritat una matèria que potenciés les habilitats comunicatives de l'alumnat: l'oratoría. Des d'aquell curs el projecte no ha parat de créixer i desenvolupar-se.

Al llarg del procés d'aprenentatge de l'oratoría, els nostres alumnes no només aprenen a parlar en públic, tot adaptant les necessitats i objectius del discurs a l'auditori, sinó que adquireixen tècniques de la comunicació verbal i no verbal, així com l'autogestió de les emocions que calen per tal de vèncer la tan temuda «por escènica». Durant l'adquisició progressiva d'aquests coneixements, els alumnes realitzen també un viatge emocional que no només els és útil a l'escola sinó que també l'integren en ells mateixos per fer front a les múltiples circumstàncies vitals que en un futur es trobaran. Al començament, quan el públic esdevé un desconegut, la inseguretat es fa palesa de manera imperativa en cada un d'ells. A mida que aquest «sortir a l'escenari» dins l'aula es converteix en rutina, creix exponencialment la seguretat, el coratge i el domini del cos i la paraula de manera gairebé inconscient i automàtica.

El plantejament acadèmic per tal que això sigui possible passa per dissenyar un pla pedagògic des de l'etapa d'Infantil fins al Batxillerat que s'adapta a cada

curs tot incrementant el nivell de dificultat de forma gradual. Podem dir que la progressió mesurada en l'aprenentatge de l'oratoría és un dels puntals per tal que aquesta disciplina doni exitosos resultats en cada un dels alumnes. Quan el discurs que trameten és sòlid, lògic i argumentat, se senten encoratjats davant del públic, coratge que serà la lliçó més important que aprendran a les classes d'oratoría.

Si bé és cert que adquireixen aquestes habilitats a ritmes diferents, també podem constatar, després de catorze anys d'oratoría a l'Escola, que arriba un moment on tots s'anivellen de manera imperceptible adquirint un domini de l'oralitat que els permetrà interactuar entre ells i el públic no tan sols fent un discurs, sinó també argumentant, opinant i/o debatent de manera coherent i ordenada. En efecte, veient-los participar a la Lliga de Debat o exposant els seus treballs de recerca, podem constatar que han arribat a una incipient maduresa com a oradors.

A l'Escola reforcem el valor que tenen actualment les habilitats comunicatives i creiem, amb tota seguretat, que la societat postpandèmica demanarà persones amb un gran domini de la comunicació en les relacions interpersonals. La força de la paraula és l'eina que ho farà possible.

CRISTINA ALBARRAL
Cap didàctica d'Educació Primària

OLIVER BIEG
Professor del Departament de Llengües Estrangeres

MAITE DÍAZ
Cap del Departament de Llengües Estrangeres

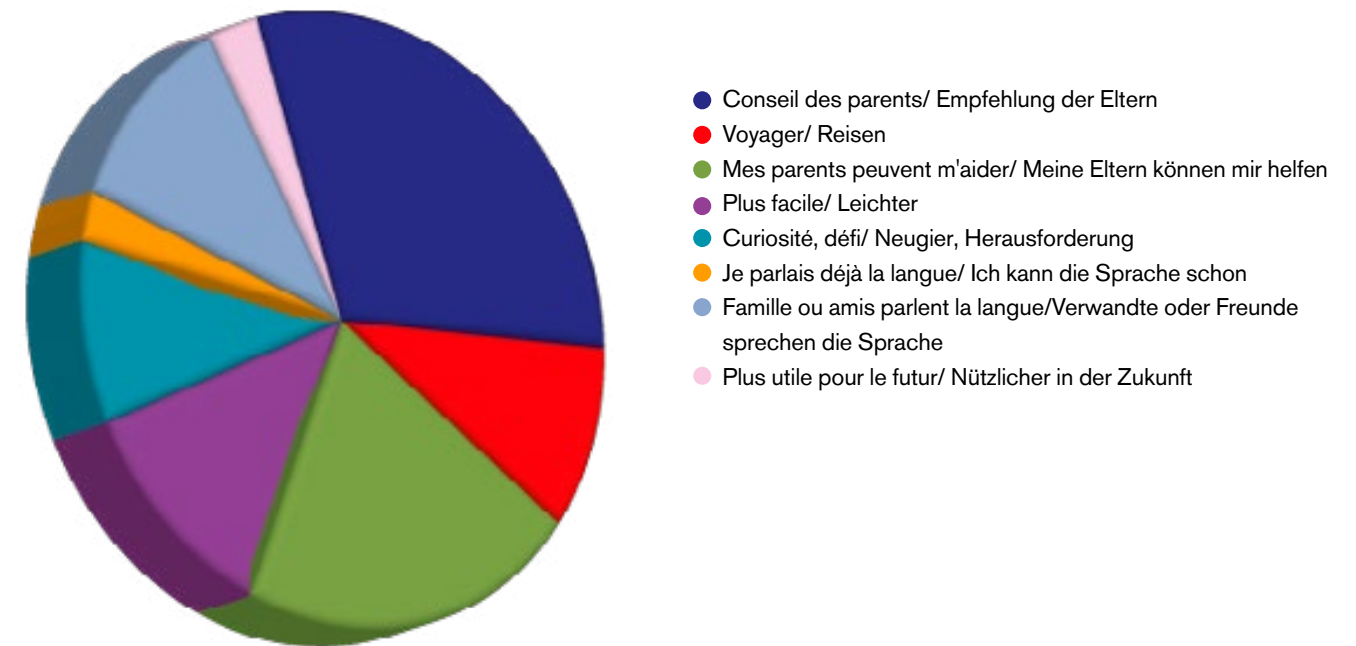
SALUT, HALLO? SEGONA LLENGUA ESTRANGERA A 6È D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Chaque année au mois de mai, les élèves de 5ème (de primaire) de l'école doivent prendre une première décision pour leur scolarité: le choix de la seconde langue étrangère.

Ceci n'est pas un choix facile et ce pour diverses raisons. Nous avons donc demandé aux élèves qui ont terminé leur 6ème en juin, ce qu'ils ont pensé de la seconde langue qu'ils ont choisie et étudiée cette année.

Jeden Mai müssen die Fünftklässler unserer Schule ihre erste Entscheidung in Hinsicht ihrer Weiterbildung treffen: die Wahl der zweiten Fremdsprache. Aus mehreren Gründen ist dies in der Regel kein einfacher Entschluss. Hier erfährt ihr nun warum die Schüler, die diesen Juni das sechste Schuljahr beenden die von ihnen gewählte Sprache gewählt haben und ihre Eindrücke von ihrem ersten Lehrjahr.

57 1. Pourquoi est-ce que tu as décidé d'apprendre le français comme seconde langue étrangère ? **Warum hast du Deutsch als zweite Fremdsprache gewählt?**

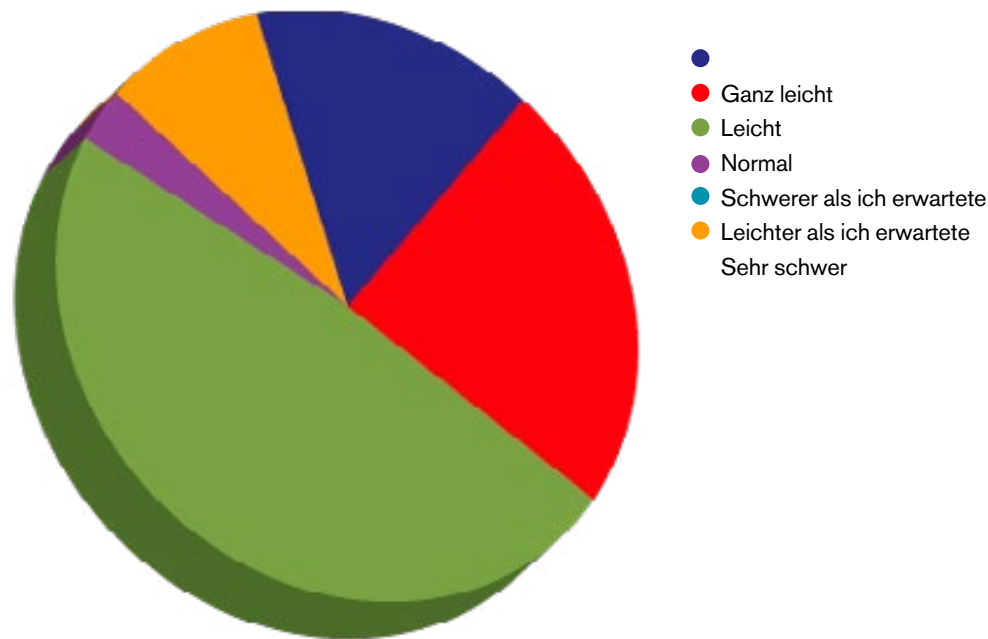

2. Comment t'a semblé l'apprentissage du français à l'école?

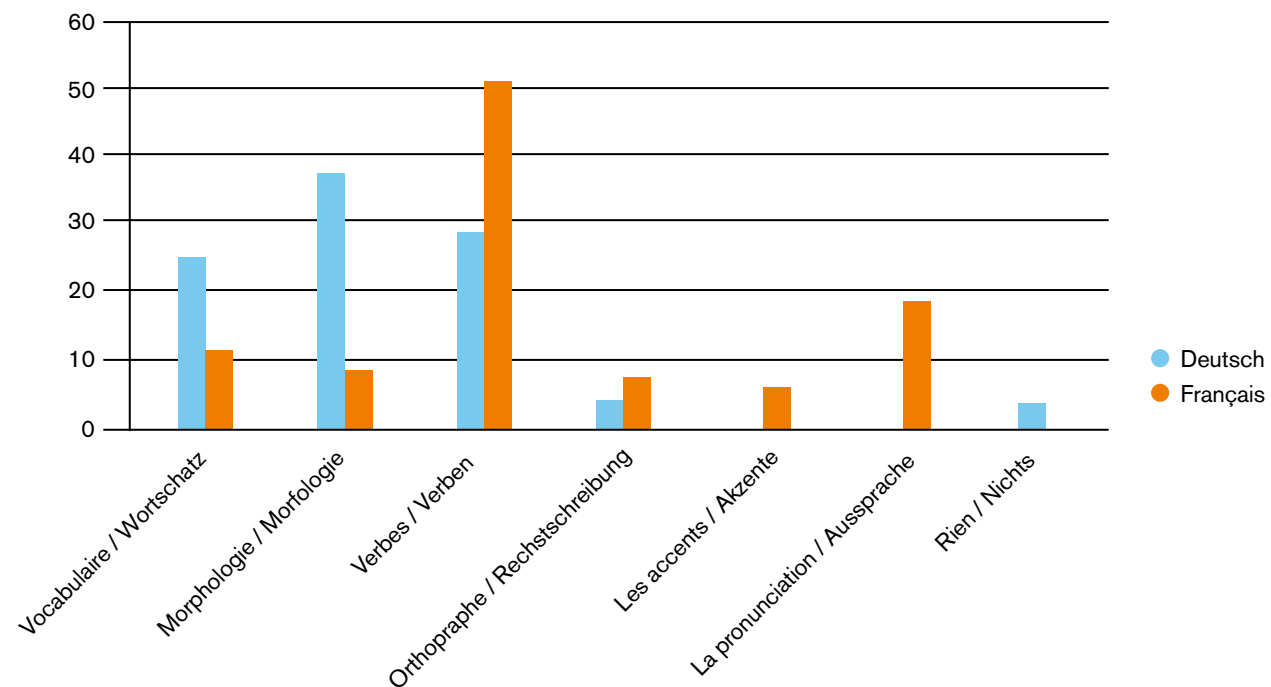

Was halte ich vom Deutschunterricht an der Schule?

3. Qu'est-ce que tu as trouvé difficile d'apprendre le français? Was hast du beim Deutsch lernen am schwierigsten gefunden?

59 4. Qu'est-ce que tu dirais aux élèves de 5ème concernant le choix de la seconde langue étrangère? Was würdest du den Schülern der fünften Klasse zur zweiten Fremdsprachenwahl empfehlen?

- Francès, perquè es parla a molts llocs, per exemple a França.
- Que triïn el que ells volen, però que pensin abans de fer-ho.
- Que no deixin d'estudiar tot i que ja hagin fet l'examen d'aquella matèria, perquè francès és acumulatiu.
- Jo crec que l'alemany és una mica més difícil, però que tampoc pensin que francès és facilíssim! Jo provaria d'escollir alemany.
- Jo triaria l'idioma tenint en compte el país que més visitaré; per exemple, jo vull aprendre alemany perquè de gran aniré molt a Alemanya.
- Jo els diria que escullin el que els faci més il·lusió, perquè és una llengua que aprendran durant tot el curs i més val que es diverteixin.
- No us preocupeu, que no és tan difícil, perquè sempre es comença amb el més bàsic.
- Que també l'alemany és una llengua molt important, més que el francès. Els que són nous es pensen que és molt difícil, però, certament, és molt més fàcil del que ens pensem. Amb esforç s'aconsegueix tot.
- Un consell que els donaria és que escullin alemany perquè és molt més fàcil del que sembla.

COM ACOMPANYEM ELS MOMENTS DE TRISTESA DELS NOSTRES FILLS?

La tristesa és l'emoció que sentim quan patim una desil·lusió. És una emoció reflexiva que ens facilita la introspecció i el recolliment per, posteriorment, poder-nos adaptar a la nova realitat que ens toca viure.

Identificar l'emoció

Per poder gestionar la tristesa és fonamental identificar la presència d'aquesta emoció, ser conscients d'ella, del cansament i l'apatia que l'acompanya. La identificació no és només útil per entendre les emocions, sinó que també pot ajudar a disminuir la seva càrrega emocional. El simple fet de dir «Sembla que estàs trist/trista» o «Deus estar trist/trista» pot ajudar a identificar el que sent i a adonar-se que no és l'únic que se sent així.

Expressar les emocions

Preguntem si vol parlar del que li passa i animem-lo a fer-ho oferint altres vies d'expressió com ara l'escriptura, el dibuix... Expressar les pròpies emocions, explicar el que sentim íntimament o de manera compartida amb persones que respecten el nostre patiment i ens acompanyen afectuosament ens ajuda a alliberar-nos dels nostres patiments. És bo que compregui que explicant el que li passa els altres el poden ajudar.

Validar l'emoció

No desestimem pèrdues com la mort d'un ésser estimat, un divorci o una baralla amb un amic. És fàcil oblidar-se que una joguina trencada o perduda pot fer que els infants se sentin tristos. Infravalorar l'emoció d'un infant el pot fer sentir poc important. Per tant, valideu la seva emoció: «Entenc que et sentis trist». Escoltem sense jutjar.

Acceptar i normalitzar l'estat emocional

Explicar que la tristesa és una emoció natural, adaptativa i necessària; que tothom, fins i tot els adults, ens hem sentit i ens podem sentir tristos en algun moment per moltes raons, ajuda a entendre la normalitat de l'emoció. Així, com més expliquem el comú que és aquest sentiment, menys sols se sentiran els infants. Fins i tot pot ser molt útil explicar algun exemple de quan ens hem pogut sentir tristos. Amb els adolescents podem insistir que la tristesa no és una debilitat; hem de permetre'ns estar tristos.

No constrènyer les seves emocions

Amb la intenció d'ajudar els nostres fills i evitar veure'ls tristos, ens podem sentir temptats a forçar que deixin de sentir-se tristos, fet que retarda o suprimeix les emocions. Cal evitar consolar amb expressions com «No estiguis trist»; podem ajudar-los a alleugerir la seva tristesa, però cal donar l'espai i el temps que necessiten per processar-la i que desaparegui per si sola.

Oferir maneres d'alleugerir la tristesa

Quan veiem que la sensació de pèrdua és real, hem d'ajudar a generar conductes alternatives. Així, si és quelcom en què podem trobar solució, hem d'orientar sobre les accions a fer per eliminar la situació que genera tristesa. Per exemple, si està trist o trista per una discussió amb algú, pot parlar amb la persona per resoldre el malentès. Si la tristesa és fruit d'una situació que no té solució, per exemple la mort d'un ésser estimat, hem d'ajudar perquè busqui consol en aquelles persones del seu entorn que sàpiguen escoltar-lo i acompanyar-lo.

Recordar que la tristesa és temporal

Quan estem tristos pot ser que pensem que mai s'acabarà el nostre patiment. Però, com totes les emocions, són passatgeres. Podem recordar als nostres fills que les emocions són com les estacions, venen i se'n van.

Buscar emocions positives

Quan estigui llest o llesta, podrem suggerir diferents maneres d'alleugerir la tristesa. Podem orientar amb activitats que li vinguin de gust, activitats que l'animin, sempre sense forçar: mantenir l'oci i la rutina, fer esport, prendre el sol, menjar i dormir correctament, escriure, escoltar música...

És molt important donar als infants, des de ben petits, eines per ajudar-los a acceptar els sentiments de tristesa que puguin sentir i acompanyar-los quan senten aquesta emoció, donant-li la importància necessària. Possiblement, i amb l'afany de protegir-los, els adults tendim a treure importància a la seva tristesa o a evitar explicar-los fets tristos que passen al seu entorn pensant que no els entendran o que no cal entristir-los. Tanmateix, els infants capten tot el que passa al seu voltant i cal que tinguin eines per

afrontar-ho i gestionar correctament les emocions que els produeixen les situacions que ens envolten. Lamentablement, està més de moda el fet de dissimular o evadir la tristesa que no pas afrontar-la.

La tristesa, per tant, com qualsevol altra emoció, és necessària i adaptativa, encara que dolorosa, perquè és el punt de partida del procés d'acceptació d'una realitat que ens dol.

LA SOLIDARITAT ENS DEFINEIX

63 A l'Escola, quan volem aprofundir en alguns dels conceptes que treballem, busquem el seu significat al diccionari. Sovint ho fem conjuntament amb els alumnes, però em sembla que no seré l'únic si confesso que és un dels meus hàbits diaris. Ho faig per intentar trobar un nou camí per fer arribar idees noves i aprofundir en altres ja conegudes.

El concepte que vull tractar aquí és d'aquells que *a priori* sembla senzill d'entendre, però a la pràctica pot ser difícil de definir: la solidaritat. Quan busquem 'solidaritat', el diccionari ens fa una de les seves jugades al més pur estil gallec: contestar amb una pregunta.

solidaritat
f. [LC] Fet d'ésser solidari o solidaris.

Així doncs, hem de buscar una nova paraula, 'solidari'. Què vol dir ser solidari? El diccionari ens diu: «Unit a d'altres per una comunitat d'interessos i responsabilitats». Si llegíssim aquesta definició a l'aula segurament ens quedaria coixa; necessitaríem matisar-la, nodrir-la d'exemples que ens ajudessin a entendre-la millor.

Hi ha una frase cèlebre que se li atribueix a Albert Einstein que diu «Si no ho pots explicar de forma senzilla, és que no ho has entès bé». Ara bé, la senzillesa no s'ha de confondre amb la precisió. De fet, com més precisos siguem, menys paraules necessitarem per descriure un concepte. I això és el que volem fer en aquest article: explicar de manera clara i senzilla què vol dir per a nosaltres, la comunitat BP, ser solidaris.

Encomanar la solidaritat amb fets i paraules

I, parlant de solidaritat amb els alumnes de 4t EP, sorgeix un dubte: per què recollim taps a l'Escola? Amb l'ajuda dels seus tutors, descobreixen que van destinats a la Fundació Noelia, que treballa per ajudar les persones afectades per la distròfia muscular congènita per dèficit de col·lagen VI i les seves famílies. Investiguem una mica més i descobrim que els taps de les ampolles tenen un tipus de polietilè que fabriquen molt lluny d'aquí. Per tant, si el reciclem aconseguim un gran estalvi econòmic i ecològic.

El tema es comença a posar interessant i fem càlculs per saber quants quilos de taps recollim a Primària i quants euros representen. Ens sorprèn que pels 40 kg aproximats que recollim només corresponen uns 10 €. Segur que ho podem fer encara millor!

Entre tots i totes decidim fer una campanya de conscienciació. Passem per totes les classes explicant tot el que hem après sobre la Fundació Noelia i convidem els seus alumnes a portar encara més taps. També elaborem uns cartells publicitaris que pengem per diversos espais de l'Escola.

Mesos després d'aquesta acció tornem a comptabilitzar els quilos de taps recollits. La sorpresa és que aconseguim doblar la quantitat! Com ho hem aconseguit? Encomanant la solidaritat amb explicacions senzilles i concises perquè tothom entengui la importància de col·laborar amb una causa solidària.

Una altra entitat amb la qual l'Escola col·labora intensament és Càritas. El curs passat es van dur a terme dues recollides d'aliments i de productes de primera necessitat per a la campanya «Omplim el rebost». La situació derivada del confinament va agreujar les condicions de vida de molta gent i tots vam tenir molt clar que, davant d'un moment extraordinari, era essencial implicar-se més que mai. Els alumnes de 6è EP van ser els encarregats de la difusió de la campanya entre els seus companys d'etapa i també van dur a terme la classificació dels productes. Va ser tot un repte i van complir amb escreix totes les expectatives. Molts d'ells en guarden un bon record que expressen així:

«Recordo que vam estar molta estona empaquetant i tota la classe ens vam sentir importants amb aquella activitat. Al final em vaig sentir orgullós per dues coses: per la coordinació d'equip i per ser solidari.» (Ricard Tubau)

«Em va agradar molt sentir que estàvem ajudant molta gent.» (Daniel Llensa)

Potser alguns de nosaltres necessitaríem una estona per definir el concepte 'solidaritat' –fins i tot ens costaria trobar les paraules adequades–, però el que sí que sabem del cert és que tota la comunitat BP té clar què s'ha de fer per ser solidari. Aquests són només dos exemples, però estem convençuts que els nostres alumnes els recordaran i els serviran per interioritzar la solidaritat al llarg de la seva vida.

EL PERQUÈ DEL NOM I DE LA COSA:

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ FÍSICA, ESPORT I VIDA SALUDABLE

ESPORT I SALUT

ANNA RIBA

Cap del Departament d'Educació Física, Esport i Vida Saludable

65

Segons el Departament d'Educació, «l'ensenyament i l'aprenentatge de l'educació física ha de fonamentar l'adquisició dels coneixements, habilitats, valors i competències relacionades amb el cos i la seva activitat motriu que contribueixen al desenvolupament integral de la persona i a la millora de la qualitat de vida». A BetàniaPatmos pensem que és una bona definició i que ens representa, perquè així entenem les nostres funcions com a docents i educadors, i és per això que, amb l'esperit que ens caracteritza i les ganes d'anar sempre més enllà, després de no poques hores de feina i reflexions de tots els membres del departament i l'acord de la direcció, hem volgut actualitzar-nos el nom per donar cabuda a alguns aspectes que han de prendre un pes específic en la manera d'enfocar les nostres classes i en tots aquells aspectes que volem inculcar en els nostres alumnes.

Ens hem marcat grans objectius: aquest no ha de ser només un canvi de nom; el que ens proposem és un canvi en el treball, en la conscienciació i en la manera d'entendre el nostre departament i la nostra feina. Ens trobem immersos en un procés de creixement que hem iniciat després d'aquesta anàlisi a fons de tots els àmbits del departament, cosa que ens ha de permetre millorar, mantenir, canviar, incorporar i variar la manera d'entendre alguns dels continguts i el treball de determinades competències que creiem bàsiques per a la formació dels nostres alumnes.

La vida saludable sempre ha estat vinculada a la pràctica esportiva –és habitual que els mitjans de comunicació ens ho recordin. El que nosaltres reivindicuem és la vida saludable en l'àmbit de l'educació física a l'escola, i cal dir que sempre ho hem fet, perquè a BetàniaPatmos també en aquest aspecte hem estat pioners: pioners a tenir piscina pròpia de la qual fa pocs mesos vam celebrar el 50è aniversari, pioners a tenir tres hores setmanals d'educació física fins a 2n ESO i, ara també, pioners en la proposta de vida saludable escolar quan més necessari resulta per als nostres infants i adolescents.

A BetàniaPatmos rebem infants d'un any i els acompanyem quan en tenen divuit. Des de la nostra àrea tenim la sort d'acompanyar-los i de ser testimonis del seu desenvolupament. Els veiem créixer: la sorpresa d'aquella primera tombarella, treballar en equip, curses de tota mena, l'esforç per aconseguir aquell gest, ajudar un company, aprendre que no sempre es guanya, a comunicar-se amb el cos, a saltar de cap a la piscina, a acceptar el propi error i el dels companys, a entendre les diferències entre ells i poder identificar les virtuts i també els defectes. També a nivell relacional veiem aquell que s'amaga quan busquem capitans, el que sempre troba una bona estratègia en els jocs, a qui li costa felicitar el guanyador, el que sempre ajuda quan algú cau a terra, aquell a qui li costa acceptar les normes i el que fins i tot quan anem a beure aigua ha d'arribar el primer...

Des de les nostres «aules» sovint tenim el privilegi de veure l'autenticitat de cada un d'ells; podríem dir que els observem en estat pur. I és que la nostra matèria ens permet apreciar tota mena de comportaments, canvis físics, situacions socials, adquisicions de rols, hàbits perillosos, inseguretats... perquè els traïem de la zona de confort, els fem interactuar, els proposem reptes, els veiem superar-se, fallar, col·laborar; els veiem enfadar-se, discutir, aprendre a perdre o a guanyar, quedar-se al marge del grup o liderar-lo. Tots aquests comportaments i moltes altres situacions que veiem de ben a prop ens permeten tenir una visió molt transversal de cada un d'ells i d'elles i, si és el cas, detectar algunes situacions o comportaments d'alumnes que difícilment podrien ser observables a l'aula per, conseqüentment, establir línies de treball conjuntes entre tot l'equip de professionals que hi treballen.

I és per tot això que el departament canvia de nom, perquè som un departament viu, que es mou, i, tot i que el nom no fa la cosa, sovint pot ajudar a entendre quin volem que sigui el nostre paper en el creixement dels alumnes a BetàniaPatmos.

FAQ ON FCE, CAE AND CPE TESTS

Mr Michael Terry is Centre Examinations Manager of Exams Catalunya, a Cambridge English Platinum Examination Centre which our school has worked with for more than 20 years. After a lengthy discussion on our pupils' Cambridge exam results, we asked him a few general questions about the tests themselves and when the best moment to take them is. This is what he had to say:

What do FCE, CAE and CPE test?

All of the Cambridge Assessment English exams test communicative English and are based on real-life tasks. What the exams are trying to assess is not only the words and grammar structures that students know, but what they can do with the language in order to achieve real goals in their personal, academic or professional lives. Of course, the exams at all levels all cover the four language skills: reading, writing, listening and speaking.

Is having lived in an English-speaking country for a year a guarantee to pass a Certificate?

I wouldn't say living in an English-speaking country for a year guarantees a pass in one of the exams. It depends very much on how a student uses their time in the country. If they tend to stick with friends from their own country and speak their own language, they are missing a great opportunity. On the other hand, if they engage with English speakers, they will find their confidence and language abilities improving very quickly! Candidates who have spent time in English-speaking countries tend to have an advantage in the speaking and listening tests, but they need to remember the importance of the other skills as well – reading and writing. Reading is a great way to improve vocabulary and idiomatic English.

When is the best time to take these tests?

The simple answer to this question is when the student is ready to pass the level! One of the great things about these exams is that they can be very motivating, but it doesn't make sense to take the exam before one is ready to pass, as this can have the opposite effect. Generally

speaking, students might be looking to take the A2 Key or B1 Preliminary during their ESO years and then move onto the B2 First or even the C1 Advanced by Bachillerato. However, there is no hard and fast rule and each student learns at their own pace.

How much time is needed to take CAE after taking FCE?

It's quite a big jump from B2 First to C1 Advanced – bigger than most people might think. Generally, I would recommend at least 2 years of serious study to move from the B2 First to the C1 Advanced exam.

What is the advantage of having an FCE/CAE/CPE Certificate?

The Cambridge certificates are recognised by over 25,000 universities, companies and other organisations around the world, so they can really help to open doors for students. The reputation of the University of Cambridge is hard to beat – it is known far and wide as a top class university and its reputation as a language evaluation organisation is impeccable.

Do certificates expire? If I want to apply for a university in the UK or the USA, when should I take my exam?

There is no expiry date on the Cambridge Assessment English certificates. However, some universities may require students to have taken the exam within a certain time period before applying for admission to the university. Even though the certificates don't expire, it's important to keep practicing the language as one's skills can certainly start to get rusty after a while.

EASTER EGG HUNT WITH OUR LITTLE ONES IN INFANTS

Ask any kid who's been a part of one: Egg hunts are the best part of the Easter celebrations. It's an outdoor activity. There are colourful eggs, and best of all, chocolate.

How do we plan for the Easter egg hunt?

1

Set the Date: We have an Easter egg hunt on our last day of school before the Easter holidays.

2

Pick a location: We prepare it in our school grounds making sure that the location works for our groups. We pick an area that's large enough for our hunters, but not so large that it's impossible to find the eggs. We also want a location where we can clearly define the boundaries.

6

Have baskets ready and get as many as you can find!

8

Get ready to eat our yummy chocolate eggs.

3

Stock up on chocolate eggs.

4

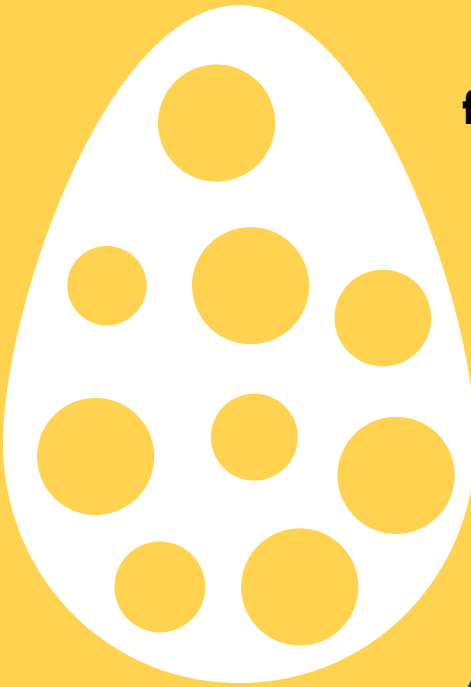
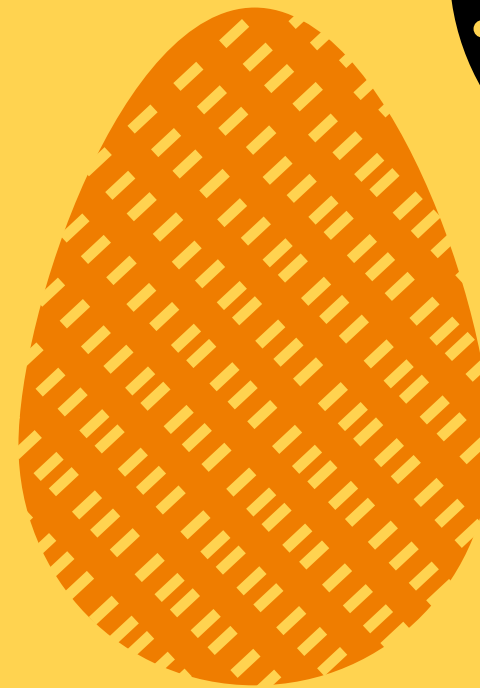
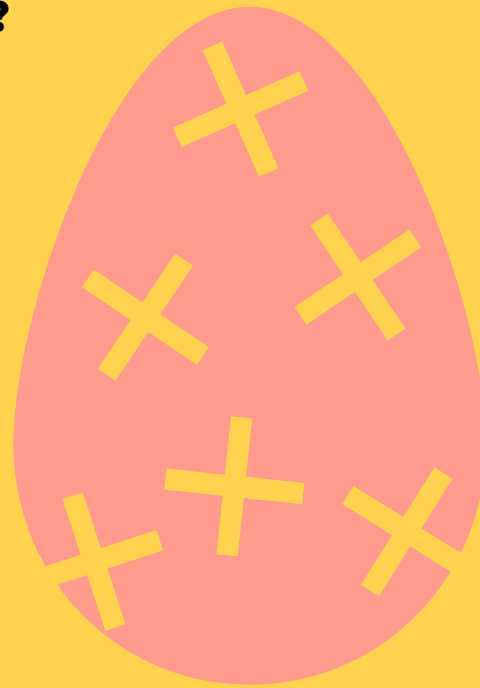
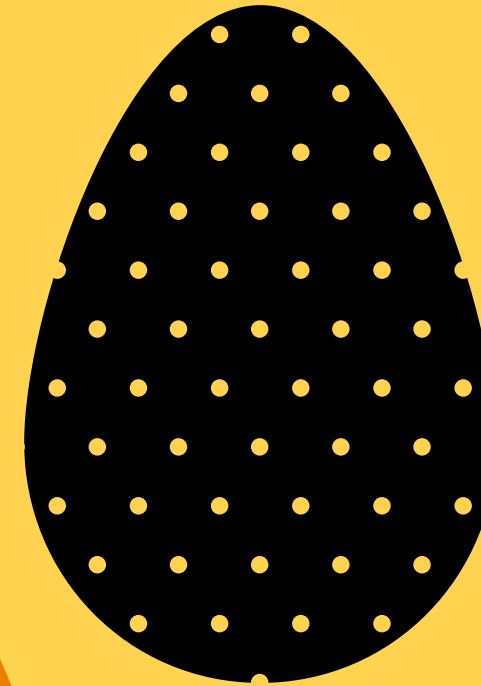
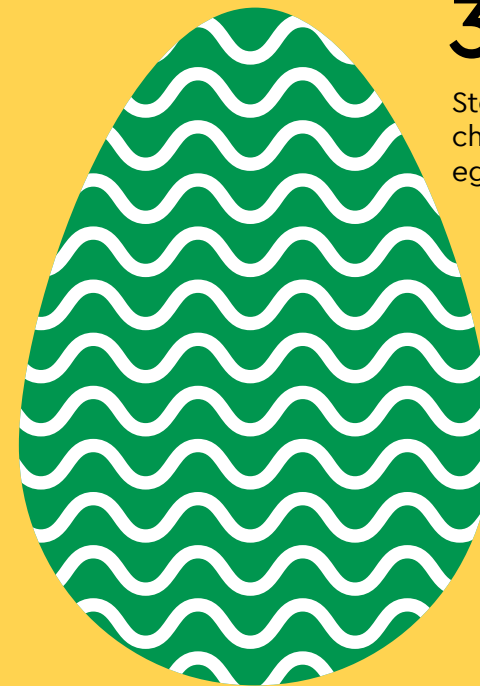
Teachers hide the eggs: We choose hiding spots to challenge all age groups. We want some eggs in more obvious locations, and others hidden in more challenging spots, like in a bed plant, or hidden behind the stump of a tree.

5

Ready, Set, Hunt...

7

Sit down in groups and sing a few bunny songs.

REGALAR I PLANTAR ARBRES: EL DENIP A BETÀNIA PATMOS

L'any 1964, a iniciativa del poeta i educador mallorquí Llorenç Vidal Vidal, nascut a Santanyí el 1936, es va establir el Dia Escolar de la No-violència i la Pau, conegut també pel seu acrònim, DENIP. El DENIP se celebra en centres educatius de tot el món al voltant del 30 de gener de cada any en homenatge a la data de mort de Mahatma Gandhi, assassinat el 30 de gener de 1948.

El missatge del DENIP, semblant al de la nostra Pedra Alba, clar i concís, recull els fonaments bàsics i els valors sobre els quals les famílies de l'Escola BetàniaPatmos i la nostra Fundació basen el projecte educatiu per als nostres fills i filles. El DENIP promulga «la concòrdia, la tolerància, la solidaritat, el respecte als drets humans, la no-violència i la pau». Al seu lema es llegeix: «Amor universal, No-violència i Pau. L'Amor universal és millor que l'egoisme, la No-violència és millor que la violència i la Pau és millor que la guerra».

Els alumnes de la nostra Escola s'han adherit al DENIP i cada curs dediquen una jornada a celebrar, reflexionar i promoure els valors que proclama. Dins dels actes es du a terme, des de fa cinc cursos, una celebració que conté variades activitats culturals per a infants i joves de l'Escola que inclouen la intervenció i els parlaments de representants de tota la comunitat educativa: alumnat, mestres, personal no docent, direcció i famílies.

Arran de la celebració del DENIP, l'Escola ha introduït un acte carregat de simbolisme i generositat: la plantació d'un arbre donat voluntàriament per una de les famílies de la comunitat BetàniaPatmos. Així, l'any 2017 es va plantar un roure; l'any 2018, un til·ler; l'any 2019, una olivera; l'any 2020, un cep del Penedès; i l'any 2021, una figuera empordanesa.

Per a les famílies que hem tingut l'oportunitat de poder lliurar un arbre a l'Escola, l'acte de plantar-lo suposa un moment molt emotiu, una oportunitat d'or per agrair la feina conjunta que realitzem en l'educació dels nostres fills i filles. Uns arbres com uns fills. Els plantem, en tenim cura d'ells, els reguem i els abonem amb els valors que compartim, sabent que, en el futur, els nostres fills i filles –com els arbres i el cep– donaran el seus fruits, aportant al món els valors que han rebut, afrontant amb «pau, lucidesa i cordialitat» els reptes i oportunitats que els depari el futur.

UN DIA D'HIVERN PEDALANT PER COLLSUSPINA

A finals de l'any 2020 feia fred. Arrecerats a casa, teníem el *Parlem-ne* 103 per fullejar i, si ens vagava, llegir. Palpàvem la preocupació per la celebració de les festes nadalenques i del nou any, i encara no sabíem què passaria amb els Reis d'Orient. També hi havia el dubte de si podríem tornar a escola per començar el segon trimestre i, entre moltes altres coses, arribava un canvi de president als Estats Units i el descobriment de la variant britànica de la maleïda COVID. Mancava lucidesa!

Els aficionats al ciclisme sabem que l'hivern és la pitjor època per sortir a pedalar i, si sortim, ho fem abrigats i a les hores centrals del dia, quan el sol escalfa ni que sigui tímidament. De fet, molts d'aquests aficionats a les rodes deixen de pedalar durant els mesos de desembre, gener i febrer, espantats pel fred i la boira, enemics típics de l'època. Els falta coratge?

En aquelles dates de finals de 2020, però, el fred no va ser impediment per pujar La Pullosa, a Collsuspina, passant pel Castell de Tona, i baixar cap a Moià i Calders. Seria l'última sortida de l'any i per ser la darrera havia de deixar bon gust de boca. La temperatura era lleugerament positiva, el dia gris i curt per la proximitat del solstici. De sobte, al fred s'hi va afegir el vent, obligant a refugiar-me al nou parc de bombers de Moià, inaugurat pocs dies abans pel conseller de torn. La placa commemorativa de la façana no dei-

xava cap mena de dubte sobre la recent estrena. La cordialitat de la dotació de bombers i voluntaris del parc és digne de ser reconeguda: aliments, escalfor i companyia; cor què vols, cor què desitges.

Entrada la tarda, encara amb una mica de llum natural, era l'hora de tornar a casa. Fred i vent a desdir. La llum vespral arriba a la seva fi i la nit es tira sobre la carretera. Al fred i al cansament, calia afegir-hi, ara, la manca de llum solar amb els perills que això comporta per a un ciclista en una carretera transitada. Sortosament, un dels cotxes que circulava era conduït per un aficionat al ciclisme que, observant la meua negligència, va il·luminar l'itinerari amb els llums del seu vehicle. L'arribada a casa, malgrat la gelor, va ser càlida i emotiva. Vaig notar certa preocupació, mai no s'havia retardat tant un retorn meu en bicicleta.

Aquesta aventura real, un pèl escapçada, que us he explicat com si fos un conte, és ben certa. Volia dir-vos la meua afició pel ciclisme i posar de manifest que d'una breu anècdota es pot construir una història, una història que va acabar en pau. Com molts contes, intenta mantenir un equilibri entre el punt de sortida, el nus i el desenllaç, per sort, prou feliç. Disculpeu l'atreuiment. Llibertat, salut i pedals!

VULL LLEGIR, PERÒ NO PUC

Treballar les dificultats lectores des de la prevenció és clau per arribar a l'èxit en els aprenentatges, ja que llegir és un instrument bàsic que obre portes al món del coneixement.

Les dificultats lectores són una de les primeres causes del fracàs escolar i té un gran impacte en l'estat emocional dels infants. És molt frustrant voler llegir i no comprendre el que es llegeix. Nombrosos estudis longitudinals que analitzen l'evolució de la lectura han demostrat que la dificultat lectora perdura en el temps a no ser que es realitzi algun tipus d'intervenció.

Amb la voluntat de millorar i sobretot prevenir aquestes dificultats entre l'alumnat del nostre centre, el curs 2013-2014 vam contactar amb la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona per formar part d'un projecte que en aquell moment s'estava iniciant. Un grup d'investigadors del camp de la neurociència, entre d'altres, treballava amb un mètode basat en la RTI (*Response to Intervention*) per millorar les habilitats lectores i promoure la maduració de les regions cerebrals que no s'han desenvolupat correctament. En definitiva, proposaven un entrenament específic que ajuda el cervell a descodificar el llenguatge escrit amb més velocitat i millorar així la comprensió lectora.

Aquest mètode aplicat a l'escola es coneix com a *Petit UBinding* i nosaltres l'iniciem a 1r de Primària. Es comença amb una avaluació inicial de la velocitat de descodificació de l'alumnat per donar pas a un entrena-

ment d'1 o 4 sessions segons el seu grau de maduració lectora. Per aconseguir que aquest entrenament sigui exitós, la col·laboració de les famílies és fonamental.

Al mateix temps, des de les aules, es realitzen sessions col·lectives de 30 minuts per treballar aspectes relacionats amb la descodificació, el raonament, la visualització, el llenguatge, el vocabulari i la memòria.

A més, es fa un seguiment dels alumnes i en acabar el curs se'ls torna a valorar per analitzar la seva evolució i el grau d'assoliment dels objectius. La majoria dels alumnes aconsegueixen millorar significativament la seva velocitat, que cal mantenir amb un bon hàbit lector. Una petita part de l'alumnat pot ser que requereixi d'una intervenció més específica per poder aconseguir una descodificació lectora més ràpida i eficaç.

Tal com diu Francisco Mora, neurocientífic de referència, la lectura és un procés clarament artificial des del punt de vista neurològic i, per tant, no es dona de manera natural; necessita un aprenentatge. Així doncs, podem entendre la dificultat que pot suposar per als alumnes adquirir aquesta habilitat no innata i la necessitat que l'adult vetlli per la seva adquisició i l'acompanyi durant aquest procés.

WEBINARIOS: BP ALUMNI PARA LA SALUD FÍSICA, MENTAL Y ECONÓMICA

Hay una serie de temas que el ciudadano ajetreado del siglo XXI jamás tiene tiempo de abordar. «En enero me apuntaré al gimnasio», «el lunes empiezo la dieta», «un día de estos quedamos»... y tal día nunca llega. La rutina, trepidante, se impone. Por suerte y por desgracia algunos terremotos vitales frecuentemente devuelven a su lugar las cuestiones centrales: cuidarse y cuidar.

La COVID-19 ha comportado este efecto: nos ha impuesto la reflexión a fuerza de contagios, confinamientos y, sí, también la muerte. En efecto, la pandemia ha sido y continúa siendo un terremoto social que ha sacudido todos los rincones del mundo y ha alterado nuestras vidas. No hemos tenido más remedio que reaprender aquello de «la salud es lo primero».

No obstante, hay que reconocer que nos encontramos en un entorno privilegiado. Desde BP Alumni hemos querido generar un espacio de reflexión organizando un ciclo de charlas bajo el título «2021, el año de la salud». En ellas, dos personas distanciadas por metro y medio han conversado sobre tres pilares de la salud en un formato divulgativo a la par que riguroso que pronto repetiremos presencialmente.

SALUD FÍSICA

El 15 de enero de 2021, siguiendo la estela de un primer directo emitido en el Instagram de BP Alumni en pleno confinamiento, los miembros de la Junta Pilar Tornos (médica, profesora de la UAB y jefa de cardiología de la Clínica Quirón) y Arturo Círrera (médico residente del Hospital Vall de Hebrón) nos guiaron por el laberinto del «argot COVID».

- La vacunación es segura e imprescindible; es una cuestión de solidaridad.
- Los tests de antígenos tienen una validez limitada ante la solvencia diagnóstica de las PCR.

SALUD ECONÓMICA

El 5 de febrero Eva Labarta (economista, ex CEO de Everis y emprendedora digital) y Josep Lluís Bonet (doctorado en Derecho, presidente del Patronato de BP y de la Cámara de Comercio de España) se encontraron en BP para aportar una mirada positiva a la futura situación económica.

- El motor de la recuperación serán las empresas.
- Se generarán grandes oportunidades y tenemos que ser capaces de aprovecharlas tanto de manera individual como colectiva. Si aprovechamos los fondos que llegarán de Europa, con ello impulsaremos una nueva transformación hacia una transición ecológica, digital, de formación y de internacionalización.
- El talento es un recurso escaso en el siglo XXI.

SALUD MENTAL

El 12 de marzo propusimos un directo con Ramón Nogués (filósofo, teólogo, doctorado en Biología, catedrático e investigador) y Enric Sentís (psiquiatra y psicoterapeuta, excoordinador del Centro de Salud Mental de Sant Joan de Déu). Ambos nos recordaron que las pandemias nos aleccionan biológicamente sobre la necesidad de ser humildes, respetar la Tierra, y buscar justicia y colaboración mundial, porque, a diferencia de otros animales, nosotros no solo sobrevivimos sino que vivimos según unos valores. Para reducir el impacto psicológico tenemos que:

- Buscar la parte creativa de la cotidianidad, disfrutar con las cosas cercanas y sencillas.
- Cultivar la paciencia.
- Protegernos de la fatiga por exceso de información.
- Saber sobrellevar el duelo.

[Estas charlas pueden recuperarse en el perfil de BP Alumni en Instagram (@betaniapatmos_alumni). Síguenos para estar al día de todas nuestras novedades.]

DELS ESPAIS PER A LA PEDAGOGIA A LA PEDAGOGIA DELS ESPAIS

***A Montserrat Omedes (1921-2021) i a Juan Carlos Capilla (1960-2021)
en el 80è aniversari de l'Escola BetàniaPatmos de Barcelona***

El passat mes d'agost va morir Montserrat Omedes Rogés, una de les fundadores de Betània, escola que enguany fa vuitanta anys, ara amb el nom complet de BetàniaPatmos. La Montse Omedes sabia que el món és més divertit si estàs a prop dels infants, sabia que no hi ha res més valuós que educar amb un somriure als llavis, els ulls brillants i la cara meravellada. Estimava la seva feina i se li notava. Era molt expressiva; coneixia com fer arribar el que pensava i com mostrar els seus sentiments. Betània era un lloc –i un joc– preciós i la Montserrat estava per tots els racons: a la cuina, a les aules, als patis, al menjador o a la capella. Parlava sovint amb els nostres pares, però abans de dir-los res de nosaltres –a pesar que ens coneixia molt bé– els escoltava atentament. Sabia escoltar. I, és clar, amb ella vam aprendre que hi ha coses imprescindibles com dir «Bon dia! Com estàs?», «Què puc fer per ajudar-te?», «Per favor...» o «Gràcies!». Vet aquí els mots i les expressions de la guia bàsica per valorar les persones i saber estimar-les. La Montserrat procurava sempre portar pau arreu més enllà de les qüestions d'aprenentatge. Era una dona amb valors profunds i sabia que educar és un viatge per a tota la família.

Tot això passava l'any 1941 a Barcelona, quan una colla de dones –entre elles Montserrat Omedes i les seves germanes Rosa Maria i Maria Carme–, totes tres d'una enorme personalitat i amb unes idees molt clares, van entendre que davant les circumstàncies històriques del moment calia generar uns espais per a la pedagogia oberts i avançats, uns espais per a la pedagogia que donessin les mateixes oportunitats a les nenes i a les joves de l'època.

Gairebé dos mesos després de la defunció de Montserrat Omedes, l'octubre passat, ens va sorprendre de manera inesperada la mort massa prematura de Juan Carlos Capilla, nascut el 1960, antic pare de la nostra Escola i membre fundador –amb Pía Mónaco– de Capilla Mónaco Arquitectos, estudi d'arquitectura que va coordinar amb rigor, excel·lència i una enorme capacitat de diàleg l'extens equip interdisciplinari que va participar en la construcció del nou edifici d'Educació Infantil, inaugurat el 6 d'octubre de 2017, ara fa quatre anys, setanta-sis anys després de la inau-

guració de Betània, el 6 d'octubre de 1941. Sovint, les coincidències no són fortuïtes, sobretot si entenem la memòria històrica com un acte d'agraïment i un motor de canvi.

La primera reunió pel nou edifici d'Infantil va celebrar-se el dimarts 6 de novembre de 2012. Vam demanar al Juan Carlos i a la Pía que la nova escola no semblés una escola; volíem uns espais diàfans, plàstics, sostenibles, atractius i significatius, és a dir, una obra orgànica. Ho van entendre perfectament. Però l'encàrrec no era fàcil, entre moltes altres raons perquè també vam proposar-los que la nova construcció dialogués harmònicament no només amb l'espai natural del Clos Montserrat sinó amb els altres edificis existents, construïts entre 1921 i 2001. Durant sis anys vam treballar de valent: primer per definir, idear i dibuixar el projecte amb les seves anades i vingudes, tres anys; després per fer el seguiment exhaustiu de l'execució de l'obra, dos anys, i, finalment, per analitzar la posada en marxa de l'edifici i solucionar els elements imprevistos, un any.

¿Quantes converses, passejades, reflexions, esbossos i càlculs exactes van suposar aquests sis anys, del 2012 al 2018? ¿Quanta passió, coneixement, entusiasme, rigor i estudi es va esmerçar per convertir el desig

de construir la millor escola del món per a infants en la millor Escola d'Infantil construïda del món? ¿Quantes nits, sota la llum que concentra, el Juan Carlos Capilla Ten va vèncer els embats de la son per agrair professionalment la que havia estat anys enrere l'Escola de les seves filles, l'Andrea i la Carolina? Les preguntes no paren. Però ara, quan caminem per Infantil, ens adonem de més coses que mai. Sobretot d'una, d'aquesta: que Juan Carlos Capilla va entendre com ningú això tan necessari que podem anomenar la pedagogia dels espais.

De Montserrat Omedes a Juan Carlos Capilla, del 1941 al 2021, vuitanta anys d'intel·ligència, rigor i generositat al servei de les persones més joves, els infants i els joves que algun dia sabran retornar tot allò que han rebut gràcies a tots aquells que s'han preocupat de debò per la seva pedagogia.

Fundació Privada BetàniaPatmos

Montevideo, 13
08034 Barcelona
Tel. 932 521 900
info@betania-patmos.org
www.betania-patmos.org

CONSELL DE REDACCIÓ Cristina Albarral, Judith Badia, Jacint Bassó, Xavier Ciurans, Maite Díaz, Pilar Gallardo, Ramon Girbau, Antoni Majó, Pilar Pérez, Aureli Redón, Anna Riba, Joan Ramon Riqué, Maria Sánchez i Lluís Uriach. **DISSENY** Tàctica. **IMPRESSIÓ** Novaera. **TIRATGE** 1.600 exemplars. **AGRAÏMENTS** Un agraïment especial per a totes les persones que han participat en la ideació, el disseny i la producció d'aquest *Parlem-ne* 104. **COBERTA** Liquen del Clos Montserrat, fotografia d'Herminio Alcaraz.

3 Escola
BetàniaPatmos
BARCELONA

